

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra výchovy ke zdraví

Bakalářská práce

Etický kodex u Policie České republiky

Vypracoval: Pavel Holub

Vedoucí práce: prof. RNDr. Pavel Tlustý, CSc.

České Budějovice 2023

University of South Bohemia in České Budějovice

Faculty of Education

Department of Health Education

Bachelor thesis

The Code of Ethics of the Police of the Czech Republic

Author: Pavel Holub

Supervisor: prof. RNDr. Pavel Tlustý, CSc.

České Budějovice 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 13. dubna 2023

Pavel Holub

Poděkování

Děkuji prof. RNDr. Pavlu Tlustému, CSc. a Mgr. Pavlíně Moučkové za metodické vedení a odbornou pomoc při vypracování této bakalářské práce. Současně děkuji členům Policie ČR, kteří se zúčastnili výzkumu pro moji praktickou část.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá etickým kodexem u Policie České republiky. V teoretické části jsou popsány obecné pojmy etiky, profesní etiky, morálky a etického kodexu. Dále je v této části vysvětlena specifika Policie ČR a její role ve společnosti, a také je detailně popsán samotný etický kodex Policie ČR. Jsou zde vysvětleny důvody, proč je dodržování tohoto kodexu důležité a jaké jsou příčiny jeho porušování. V praktické části bylo cílem práce vyhodnotit data z dotazníků vyplněných od příslušníků Policie ČR zaměřené na znalost Etického kodexu PČR, ztotožnění se s kodexem a možných příčin jeho porušování v praxi.

Klíčová slova:

etický kodex; Policie ČR; etika; morálka; neetické chování

Abstrakt

This bachelor thesis deals with the ethical codex in the Police of the Czech Republic or PČR. The basic terms of ethics, vocational ethics, morale, and edic codex are described in the theoretical part. The definition, specifics of the PČR, and ethical codex of the PČR, its division, their importance, and the consequences of not following it are also described in the theoretical part. The goal of the practical part was to check the data from the questionnaires which were filled out by the members of the Police of the Czech Republic. The questionnaires were focused on the knowledge of the ethical codex PČR, being identified with the codex itself, and the possible causes of not following it in the practice.

Keywords:

code of ethics; Police of the Czech Republic; ethics; morality; unethical behaviour

OBSAH

ÚVOD	9
1 ETIKA A JEJÍ APLIKACE U POLICIE ČR	11
1.1 Vysvětlení pojmů etika a morálka	11
1.1.1 Etika	12
1.1.2 Morálka	14
1.2 Profesionální etika	15
1.2.1 Pojem-etický kodex	15
1.2.2 Dělení etického kodexu	16
1.2.3 Obsah etického kodexu	19
1.2.4 Význam etického kodexu	21
1.3 Policie České republiky	24
1.3.1 Políční etika	24
1.3.2 Etický kodex Policie České republiky	25
1.3.2.1 Vznik etického kodexu PČR	25
1.3.2.2 Význam etického kodexu PČR	26
1.3.2.3 Nejčastější příklady porušení etického kodexu PČR	31
1.4 Přestupky policistů	34
1.4.1 Postup řešení přestupků u policisty	35
2 METODOLOGIE	37
2.1 Cíle práce	37
2.2 Úkoly práce	38
2.3 Výzkumné předpoklady	38
3 METODIKA	39
3.1 Charakteristika souboru	39
3.2 Použité metody	39
4 VÝSLEDKY	40
5 DISKUZE	56
ZÁVĚR	58

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	59
Použitá literatura.....	59
Elektronické zdroje	61
Legislativní dokumenty.....	62
SEZNAM ZKRATEK	63
SEZNAM TABULEK	64
SEZNAM GRAFŮ.....	65
SEZNAM PŘÍLOH	66
PŘÍLOHY	67

ÚVOD

Policie České republiky je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor sloužící veřejnosti. Jejím hlavním úkolem je ochrana bezpečnosti občanů a majetku, dohled nad bezpečností a plynulostí silničního provozu, ochrana veřejného pořádku. Působí preventivně proti páčání přestupků, trestných činů a zároveň je i odhaluje a vyšetřuje. Zajišťuje ochranu zastupitelských úřadů, vede boj proti terorismu a sídelních objektů jako jsou parlament vlády, ministerstva, ústavní soudy a dalších objektů zvláštního významu. Tyto úkoly a mnohé další jsou vymezeny ve vnitřních předpisech, normách a zákonech např. zákon o Policii ČR č. 273/2008 Sb. Doplnujícím dokumentem s tímto zákonem o Policii ČR je pokyn Etický kodex, který je současně mravní a morální, etickou normou pro všechny příslušníky policie. Etický kodex má za úkol definovat a předat policistům pravidla a očekávání týkající se jejich chování, stejně jako stanovit morální a etické normy, které mají dodržovat. Mezi základní pravidla podle kodexu patří profesionalita, nestrannost, odpovědnost, ohleduplnost a bezúhonnost. Zároveň by měl kodex přinést zlepšení komunikace všemi směry a posílit důvěru ve veřejném mínění. Činnost policie je velmi rozmanitá a náročná. Na policisty bývají často kladeny vysoké nároky jak po stránce psychické, tak i zároveň po stránce fyzické. Policie jako taková je neustále v očích veřejnosti kritizována a vlivem medializace pod velkým tlakem. Zavedením etického kodexu by mělo zajistit a zkvalitnit komunikaci mezi veřejností. Dodat policii morální kulturu a pomoci policistům jakým směrem se řídit v psychicky náročných a vypjatých situacích, při kterých je třeba racionálního rozhodování.

Téma bakalářské práce je Etický kodex u Policie České republiky. Cílem práce bylo zjistit, zda se sloužící policisté ztotožňují s profesní etikou a morálkou. A řídí se při výkonu služby osobní a právní odpovědností, která koresponduje s etickým kodexem Policie ČR. Zda jsou příslušníci policie obeznámeni s obsahem etického kodexu a chápou jeho význam. Součástí zkoumání bylo také zjištění příčin, které vedou k neetickému chování, a identifikace nejčastějších situací, kdy dochází k porušování etických zásad.

V této bakalářské práci najdeme čtyři hlavní části. První dvě části se věnují teoretickému výkladu pojmů jako etika, morálka, význam a dělení etického kodexu. Třetí část zahrnuje provedené dotazníkové šetření s odpověďmi na výzkumné otázky. Poslední kapitola se pak zaměřuje na vyhodnocení získaných dat a poznatků, a nabízí myšlenky a způsoby, jak předcházet neetickému chování policistů.

1 ETIKA A JEJÍ APLIKACE U POLICIE ČR

1.1 Vysvětlení pojmů etika a morálka

Slovo etika má původ z řeckého *éthos*, v překladu znamená mrav, zvyklost. Dříve byla etika nazývána také mravovědou, nebo častěji praktickou filozofií. Nazýval ji tak T. G. Masaryk. Etika je obor filozofie, který se zabývá morálními otázkami a hodnotami, zkoumá, jak bychom měli jednat a rozhodovat se v různých situacích, aby naše jednání bylo správné a morálně přijatelné. Etika se také zabývá otázkami jako jsou spravedlnost, lidská práva, svoboda a odpovědnost. V různých kulturách a společnostech se mohou lišit názory na to, co je správné a co není, ale etika se snaží najít univerzální principy, které by měly platit pro všechny lidi bez ohledu na jejich kulturní nebo náboženské pozadí. Etiku lze často chápat jako samostatnou disciplínu, která se zabývá otázkami morálky a správného chování. Tento výklad se běžně nachází například v cizojazyčných slovnících.¹ *Etika je nauka o mravnosti, o původu a podstatě morálního vědomí a jednání, či soustava mravních zásad, morálka, mravnost.* Z hlediska úhlu pohledu, kterým hodnotíme etiku jako vědu o mravním jednání, lze v této souvislosti určit její zásadní poslání. Tou je *zkoumat lidskou praxi s ohledem na podmínky její morálnosti. Jinými slovy, etika se pokouší určit, co je to, co nám dovoluje označovat určité jednání jako morálně správné či morálně špatné.*² K jednomyslnému stanovení názvů morálka a mrav bylo sepráno mnoho publikací a prací, ovšem jak bylo potvrzeno u většiny z jejich tvůrců dochází ke shodě, že etiku a její koncepci lze formulovat tímto stylem: „*Etika se zabývá tím, co je správné a co nesprávné, zkoumá rozhodnutí lidí a způsoby, kterými se je snaží odůvodnit.*“³

¹PETRÁČKOVÁ, V., KRAUS, J. a kol: Akademický slovník cizích slov, s. 206.

²TEOLOGICKÁ FAKULTA JIHOČESKÉ UNIVERZITY. Co je to filosofická etika. In: tf.jcu.cz

³THOMPSON, Mel, *Přehled etiky*. Praha: Portál s.r.o., 2004., s. 11.

Slovo morálka vyplývá z latinského *moralitas*, správné chování a je odvozeno od *mos* neboli mrav. V běžné řeči se používá jako slovo souznačné pro etiku a mravnost obecně, kterým se rozumí principy zásady správného jednání.

1.1.1 Etika

Etika je filozofickým oborem, bývá celkově ovlivněna všeobecnými otázkami o životě jako takovém a jeho smyslu bytí, které si filozofové nejčastěji kladou. Na jejím obsahu se nedílnou částí podílí sociální, politická a náboženská kultura, ve které se vyvíjela. V široké rovině se také etika zabývá studiem lidského chování a nabádá k základním otázkám o povaze a účelu lidského života. Různá představa o stylu života ovlivněna filozofií nebo náboženstvím má také vliv na etiku a lidské chování. Přesněji lze říct, že etika se nezabývá obecnými vzorci chování, spíše jde o hledání dobra a způsobu správného žití.⁴

V antickém období v oblasti Řecka a Říma se etika řadila mezi obory filosofie, proto se jí tak věnovalo mnoho uznávaných myslitelů jako Platón, Sókratés, Aristoteles a další. Jejich díla se dochovala v řadě písemných pramenů, které se staly základem pro pozdější rozvoj etických teorií. Antická etika se věnovala otázkám lidského chování a snažila se definovat pojmy dobra a zla. Současně také zkoumala různé názory na lidský styl života a snažila se nalézt ideální způsob, jak žít. Například Sókratés byl toho názoru, že je veden svým svědomím, poznání je opravdová ctnost, a naopak hříšný prožitek je dopadem nevědomosti.

Ve 13. století se na evropských univerzitách znovu zkoumala a vyučovala Aristotelesova filozofie. Důvodem, bylo stejné smýšlení Tomáše Akvinského, který také vycházel z křesťanské tradice a snažil se o rozumné podložení křesťanské morálky. Toto propojení, Aristotelovy světské filozofie a náboženské tradice katolické církve je koncepce etiky zvané **přirozený zákon**.

⁴THOMPSON, Mel, *Přehled etiky*. Praha: Portál s.r.o., 2004., s. 14

Co je přirozené? V evropském mínění je jednou z odpovědí na tuto otázku jednoduchá odpověď přirozené, tudíž dobré je vše, co se děje samovolně, bez snažení a násilí. Rozdíl mezi přirozeným nebo násilným dějem je princip jedné možné etiky přirozeného zákona.⁵

Mezi základní přístupy etiky patří, deskriptivní etika, normativní, metaetika a aplikovaná etika.

Deskriptivní etika se zaměřuje na popis mravních přesvědčení a normativních systémů v dané kultuře, aniž by hodnotila jejich platnost nebo správnost. Tato oblast etiky je úzce provázána s ostatními společenskými vědami jako etnologie, sociologie, sociální a kulturní antropologie. Často využívá empirických metod pro sběr dat. Je důležitým nástrojem pro porozumění mravních a kulturních rozdílů napříč různými kulturami.

Normativní etika zkoumá otázky povinností, co by člověk konat měl a nad otázkami významu co utváří dobrý život. Normativní etika se dotazuje na normy chování, jež podstatně rozděluje nesprávné od správného.

Metaetika se zabývá studiem výroků, kterým vyslovujeme etické tvrzení a morální názory. Usilovala zejména o zjištění toho, co lidé svými výroky mají na mysli, protože ti, kdo prohlašují, zda je něco správné či nikoli si stojí pevně za svým tvrzením, a proto mají jejich výroky smysl.

Nejhlavnější a nejdůraznější je obor **aplikovaná etika**. Do jejich nejpodstatnějších oblastí spadají etika života a smrti, etika sexuality a vztahů, bioetika v oblasti genetiky, lékařská, právní a obchodní etika. To znamená, že lze aplikovat teorii v určitém odvětví a prozkoumat jaké druhy odlišného chování lidé mají na základě svého mínění.⁶

Z hlediska etických názorů existují tři základní pojmy pojetí: nekognitivní, relativistický a absolutistický.

⁵KOHÁK, 2004, s. 120

⁶THOMPSON, Mel, *Přehled etiky*. Praha: Portál s.r.o., 2004., s. 11, 12, 13, 19

Nekognitivní: jazyk tohoto etického názoru vyjadřuje, že tento způsob pojetí není objektivní, jen výhradně sděluje osobní dojmy anebo radí v dané situaci. To znamená, že tento etický názor pouze sděluje osobní názory a výsady osoby, která je aplikuje.

Relativistický: toto pojetí vyjadřuje, že nelze srovnávat dva případy, protože nejsou vždy zcela totožné. Volba je závislá na nesrovnatelném nastavení každého jedince a okolních faktorech. Rozhodnutí se nevztahují k ničemu absolutnímu, proto postrádá význam definovat určitá mravní pravidla.

Absolutistický: nám sděluje, že mravní zvyklosti lze propojit s všestrannými aplikovanými zásadami.

1.1.2 Morálka

Morálka vyjadřuje souhrnné pojetí správného chování a vystupování, jimiž se jedinec řídí ze svého individuálního smýšlení, nikoli z obavy či nátlaku. Jestliže máme snahu být morální, jsme si vědomi rozdílnosti mezi dobrem a zlem. Morálnost neznamená v běžném životě pouze slušnost nebo pravidla slušného chování ve společnosti, ale principiálně má podstatnější význam. Její porušení je soudně nevymahatelné, avšak společností zavržené a odsuzované.

Základními principy morálky jsou:

„Co nechceš, aby druzí činili tobě, nečiň ty jim.“ (Bible, Tob 4,15);

„Jak chceš, aby lidé jednali s tebou, tak jednej ty s nimi.“ (Bible, Lk 6,31).

Chceme-li mezi sebou etiku a morálku nějakým způsobem rozlišit, tak lze říci, že etika se využívá pro označení logického a systematického zkoumání mravních otázek.⁷

⁷ANZENBACHER, A., *Úvod do etiky*. Praha: Academia, 2001, s. 76

Vykonaný skutek je mravně dobrý tehdy, když jeho stanovující příčina je podnětem povinnosti. To znamená nefalšovanou racionální podobu mravního pravidla. Čin je mravně nepříznivý, je-li jeho stanovujícím argumentem sympatizující pohnutka bez ohledu na mravní princip. Lidé mají schopnost rozlišovat mezi tím, co považují za správné a co za nesprávné v souladu se svými osobními cíli a hodnotami. **Dobro a zlo** nejsou vnucovány z vnějšku, ale jsou výsledkem individuálního rozhodování, které zohledňuje mnoho faktorů, jako jsou kultura, náboženství, výchova a osobní zkušenosti. Každý člověk má svůj vlastní soubor etických norem a zásad, které mu pomáhají určit, co je pro něj správné a co ne.⁸

1.2 Profesionální etika

1.2.1 Pojem-etický kodex

V této části bakalářské práce se pokusím vysvětlit samotný etický kodex. Účel etického kodexu, obsahovou koncepci, jejich vznik a dále uvedu příklady typů etických kodexů.

Etické kodexy jsou soubory pravidel a zásad, které stanovují správné chování a jednání v různých oblastech profesních organizací. Udávají směr, jakým způsobem by měl pracovník dané profese jednat s klienty, pacienty, či jinými lidmi a chránit při tom jejich soukromí a důvěrnost. Etické kodexy se v průběhu dějin mění a vyvíjí v závislosti na kulturních, společenských a historických podmínkách.⁹

Etika je normativní vědou a v souvislosti s etickým kodexem tvoří souhrn morálních pravidel společnosti, které by měly vést k dobrému životu vůči ostatním. Snaží se analyzovat, kriticky posuzovat různé morální systémy a hodnoty, aby mohla systému nabídnout lepší alternativy. Etické kodexy obvykle obsahují zásady

⁸THOMPSON, Mel, *Přehled etiky*. Praha: Portál s.r.o., 2004., s. 42

⁹HERZOGOVÁ, Z., *Policejní etika*, 1. vyd. Tiskárna MV Praha 2003, s. 115-116

respektování lidských práv, ochranu soukromí, zákaz diskriminace, korupce a dodržování zákonných předpisů.

V soukromém či veřejném sektoru jsou tyto kodexy obvykle vytvářeny samotnou organizací. Liší se v závislosti na odvětví a velikosti sociální společnosti. Ve veřejném sektoru jsou etické kodexy často stanoveny zákonem nebo vládním nařízením.¹⁰

Etický kodex může být určen profesní organizací, která reprezentuje pracovníky dané profese, nebo vládním orgánem, který reguluje a řídí určitou pracovní oblast.¹¹

Etický kodex by měl být co nejjednodušší a nejsrozumitelnější pro všechny uživatele. Ukázkou etického kodexu pro profesní organizace může být například určitý druh citátu nebo motto. Tyto výrazy či citáty mohou být součástí firemní kultury a sloužit jako vodítko pro zaměstnance při jejich rozhodování a chování.

1.2.2 Dělení etického kodexu

Etické kodexy lze obecně rozdělit podle jejich významu a funkce:

- Může sloužit jako doporučující materiál pro zaměstnance či členy organizace, aby se seznámili s etickými zásadami a pravidly, který by měli dodržovat. Tímto způsobem etický kodex pomáhá udržovat kulturu organizace, která je založena na etických principech a hodnotách.
- Slouží jako nástroj, který pomáhá v dané společnosti udržovat vysoké standardy chování a zlepšovat tak kvalitu služeb, zároveň může definovat očekávání, která organizace má od svých zaměstnanců. Také může stanovit sankce za porušení etických zásad.

¹⁰HERZOGOVÁ, Z., Základy filosofie a profesní etiky, 2. vyd. Praha: PAČR 4, 81998, s. 108

¹¹HERZOGOVÁ, Z., Policejní etika, 1.vyd. Tiskárna MV Praha 2003, s. 66

- Lze jím přispět k vytváření důvěry a respektu veřejnosti vůči struktuře dané společnosti či profesi. Pokud je dodržována ve vysokých mravních zásadách a normách, můžeme říci, že toto vede k větší důvěře ze strany veřejnosti a tím i k lepšímu vnímání dané profese.

Existuje několik druhů etických kodexů, které se používají v různých oblastech lidské činnosti a různorodých profesích. V každodenním životě jednotlivce jsou etické kodexy založeny na běžném racionálním uvažování, úvahách jedince a jednání na základě svého rozhodnutí a přesvědčení. Některé z nejznámějších profesních etických kodexů jsou kodexy pro lékaře, novináře, právníky, psychology, stavební inženýry, účetní, pedagogické pracovníky a dále například pro reklamní odvětví nebo pojišťovnictví. Firemní etické kodexy jsou svou specifíčností pro danou společnost určenou interní podnikovou směrnicí.¹²

Úplný prvopočátek mravního předpisu tedy mravního kodexu je Desatero božích přikázání (dekalog), který je součástí náboženských tradic, zákonů a přikázání. Čili deset základních pravidel, která byla podle Bible dána Izraelitům Bohem na hoře Sinaj. Tyto příkazy zahrnují například uctívání jediného boha, nedělání modlů, nezneužívání jména božího, dodržování soboty jako dne odpočinku, ctění rodičů, nezabíjení, nezcizoložení, nekrádež, nepřísahání lživě a nenávisť. Desatero božích přikázání je považováno za základní kámen židovské a křesťanské etiky. Mnoho lidí se těmito přikázáními řídí dodnes a považují je jako základní myšlenky svého etického a náboženského života.

I přestože jsou v bibli přikázání obsažena dvakrát, a to v knihách Exodus a Deuteronomium, existují mezi nimi drobné rozdíly. Všeobecně jsou považovány jako jednotné a nedělitelné základní zákony, které mají být sledovány.

¹²JANOTOVÁ, H. a kol., Profesijná etika, 1. vyd. Eurolex Praha 2005, s. 20

Desatero Božích přikázání mělo hluboký vliv na evropskou kulturu a etiku. Přikázání se stalo základem morálních a právních systémů mnoha zemí a ovlivnilo mnoho aspektů západní kultury.

Přikázání ovlivnilo západní právní systémy, jako například anglosaské právo, kde principy Božích přikázání ovlivnily mnoho aspektů trestního práva, jako jsou zákazy vražd, krádeží, poškozování majetku a křivého svědectví. Přikázání také ovlivnila etiku v oblastech politiky, obchodu a medicíny. Rovněž nemalou měrou působila i na kulturu a umění. Například Michelangelo vytvořil sochu Mojžíše, která zobrazuje Mojžíše s deskami, na kterých jsou napsána Boží přikázání.

Nejedna společnost po dlouhou dobu implementovala Desatero božích přikázání a další kodexy, které se stali nástrojem a pravidlem pro určování mezilidských vztahů.

Jedním z nejstarších dochovaných oborových kodexů je **Hippokratova přísaha**. Tento známý kodex je pojmenován po slavném řeckém lékaři Hippokratovi, který žil v 5. století před naším letopočtem. Tento lékař byl považován za zakladatele moderní medicíny. Přísaha se stala základem pro etické kodexy lékařů po celém světě.

Hippokratova přísaha se skládá ze dvou hlavních částí. V první části lékař přísahá, že bude jednat v zájmu svých pacientů a bude jim pomáhat při zachování jejich zdraví a blaha. V druhé části se lékař zavazuje, že bude jednat eticky, s poctivostí vůči ostatním lékařům a vůči společnosti jako celku. Přestože se přísaha v průběhu času několikrát změnila a přizpůsobila se novým výzvám, základní principy zůstávají stejné a jsou nadále respektovány v moderní medicíně. Tento kodex je důležitým zdrojem pro lékařskou etiku a základem pro mnoho dalších profesních kodexů.¹³

Lékař vykonávající lékařské povolání na území České republiky, musí být členem České lékařské komory (ČLK). Posláním komory je především dbát, aby její členové vykonávali své povolání odborně a v souladu s etiketou. Zaručuje odbornost svých členů, hájí jejich práva, zájmy a chrání jejich profesní čest. Z tohoto důvodu také vznikl

¹³https://cs.wikipedia.org/wiki/Hippokratova_p%C5%99%C3%ADsaha [cit. 2023-01-18]

a v průběhu let byl současně etický kodex ČLK několikrát aktualizován. Aby zároveň reflektoval nové výzvy, zpřísnil požadavky na kvalitu, bezpečnost lékařské práce, informovaného souhlasu pacienta a ochrany osobních údajů. Poslední platná verze kodexu lékařů byla přijata v roce 2018.¹⁴

Etické kodexy jsou také běžně používány v oblasti zdravotnictví a vědeckého výzkumu. Světová zdravotnická organizace (WHO) vytvořila etický kodex pro výzkum, který stanovuje základní principy pro etický výzkum na lidech. Podobné etické kodexy mají i jiné organizace v oblasti výzkumu a vývoje, jako například Americká asociace pro výzkum a vývoj (AR&D) nebo Evropská komise.

1.2.3 Obsah etického kodexu

Vydáním etického kodexu Policií České republiky bylo významným opatřením k podpoření mravního vystupování policistů a zlepšení vztahu mezi policií a občany. Kodex stanovuje jasná pravidla pro chování policistů a poskytuje jim etický rámec pro rozhodování v různých situacích.

Samotný etický kodex nestačí zajistit morální jednání policistů. Je třeba, aby byl kodex podporován a dodržován v praxi. Nutností je, aby policisté byli připravováni na etické rozhodování, aby měli přístup k etickým konzultacím a poradenstvím, které jim pomohou řešit morální dilemata. Kodex by měl být šířen a vysvětlován policistům, aby si uvědomili jeho smysl a význam etických zásad pro jejich profesi.

I když je etický kodex přítomen a policisté jsou s ním obeznámeni, mohou se stát případy, kdy dochází k porušování morálních zásad. V takových případech jsou zaváděny nástroje a mechanismy pro řešení etických přestupků a musí být stanoveny právním řádem důsledky za jejich porušení. Účelem mravního vzdělávání policistů je

¹⁴https://www.fnkv.cz/soubory/776/ek_lekar.pdf [cit. 2023-01-22]

vytváření celistvé kontroly periferního vymezení zákona a vnitřního názoru etického chování.¹⁵

Policisté jsou často vystaveni vysokému psychickému tlaku při situacích, kdy musejí okamžitě a rozhodně jednat. Toto rozhodování bývá o to těžší, pokud jsou pod tlakem veřejnosti. V přímém výkonu musejí policisté znát zákony a práva, aby mohli efektivně zvládat situace, se kterými se setkávají. Toto zahrnuje znalost trestního práva, správního práva, občanského práva a dalších právních oblastí. Znalost zákonů a právních norem není vše, co policisté potřebují. Musí mít také dobré komunikační schopnosti, schopnost řešit konflikty, schopnost rozhodování a výborné řídicí schopnosti. Zároveň důsledně určené mravní normy jsou významné pro předpoklad správného úsudku policisty.¹⁶

Etický kodex Policie České republiky se svým určitým zaměřením vytyčuje v demokratické společnosti a klade důraz na to, že policie musí dodržovat zákony, respektovat lidská práva. Brát v úvahu etické a morální otázky v rámci svého povolání. Tyto pravidla jsou nezbytné pro posílení profesionální identity policie, udržení důvěryhodnosti a respektu veřejnosti vůči této profesní skupině.¹⁷

Implementací etického kodexu do policejní praxe se poskytuje přehledně vodítko pro chování policistů v různých situacích a stanovují se jasná očekávání, která jsou kladena na příslušníky bezpečnostních sborů. Etický kodex tak definuje, co je považováno za přijatelné a nepřijatelné chování, pomáhá policistům orientovat se v mravních zásadách své profese. Pro všechny příslušníky Policie ČR se stává etický kodex základním pravidlem, na němž je postavena jejich praxe.

Rozkazem policejního prezidenta č. 1/2005 vydaným dne 7. února se stal etický kodex u policie základním stanovujícím pravidlem pro všechny příslušníky Policie ČR. Tento rozkaz se týkal především kultivace a rozvoje etického myšlení mezi policisty, zejména prostřednictvím vzdělávání, tréninku, posilování vztahů mezi policií

¹⁵HERZOGOVÁ, Z., Základy filosofie a profesní etiky, 2.vyd. Praha: PAČR1998, s. 105-106, s. 135

¹⁶FRYŠTÁK, M., Kriminální kodex policejní etiky, 1/2004, s. 36

¹⁷HERZOGOVÁ, Z., Základy filosofie a profesní etiky, 2. vyd. Praha: PAČR 1998, s. 133

a veřejností. Součástí rozhodnutí bylo také vytvoření “Etického výboru Policie ČR“, jehož úkolem bylo sledovat dodržování etických pravidel a poskytovat doporučení pro zlepšení etické kultury v rámci policie.

Policisté mají povinnost jednat v zákonných mezích, nepřekračovat své pravomoci a nejednat v rozporu se zákonem. Navíc musí být jednání policistů vždy v souladu s etickými a morálními normami. V podstatě lze formulovat, že morální princip je základem profesionality každého policisty a úspěšně tak plní roli v obecném zájmu veřejnosti.¹⁸

1.2.4 Význam etického kodexu

Vytvořením a vydáním Etického kodexu Policie České republiky v roce 2005, byl tento pokyn policejního prezidenta určen pro všechny příslušníky Policie ČR. Aby byl umožněn snadný přístup k základním etickým zásadám, kterými se měli policisté při výkonu služby řídit, tento kodex byl vydán také v kapesní formě. Vydání Etického kodexu v kapesní formě mělo za cíl podpořit jeho rozšíření, zdůraznit důležitost profesního etického chování policistů. Tím způsobem, že tuto formu kapesního kodexu policisté nosí stále při sobě a mohou se tak snáze inspirovat jeho zásadami a následně je aplikovat v praxi.

Důležitým dokumentem pro Policii z hlediska stanovení morálních pravidel ke zlepšení pracovních postupů, zvýšení kvality práce, minimalizace rizika chyb a nutnosti dodržování lidských práv je Závazný pokyn policejního prezidenta č. 186/2006.¹⁹

¹⁸HERZOGOVÁ, Z., Policejní etika v dokumentech, 1. vyd. Praha: PAČR 2000, s. 10-11

¹⁹ZPPPČ.181/2006, kterým se stanoví základní pravidla chování, služebního jednání a služební zdvořilosti v Policii české republiky

Etický kodex policie ČR je vyučován na středních policejních školách ministerstva vnitra v rámci předmětu "Etika v bezpečnostních sborech". Studenti základní odborné přípravy (ZOP) se seznamují s etickými zásadami, které mají být při výkonu služby dodržovány. Výuka a simulace modelových situací z praxe jsou klíčové pro výcvik začínajících policistů, protože se jim tímto školní systém MV snaží předat základní hodnoty, které by měli respektovat a zároveň na nich stavět své budoucí profesní chování. V rámci výuky je také zdůrazňováno, že policie musí být službou pro veřejnost a zachování etických zásad je jednou z důležitých aspektů k získání důvěry a respektu veřejnosti.

V rámci základní odborné přípravy se policisté zdokonalují v řešení konfliktů pomocí transakční analýzy, která je užitečným nástrojem v rámci policejní etikety.

Po absolvování základní odborné přípravy na střední policejní škole ministerstva vnitra (ZOP) a závěrečného ověření z odborné znalosti prostřednictvím písemné, ústní a praktické zkoušky před zkušební komisí podle § 12 zákona č. 361/2003 Sb., komise rozhodne, zdali uchazeč splňuje podmínky pro zařazení do služebního poměru na dobu určitou.²⁰

K tomu, aby policisté byli schopni řešit náročné situace, složité úkoly, různé výzvy a zároveň byli schopni aplikovat v praxi etické teorie, byla v roce 2008 rozšířena odbornost policistů o možné vysokoškolské vzdělání, a to formou prezenčního nebo kombinovaného studia bakalářského, magisterského, doktorského studijního programu.²¹

Další formou vzdělávání policistů v oblasti etiky v současné době nabízí online kurzy pomocí tzv. e-learningu. Tato forma vzdělávání nabízí několik výhod, jako je možnost samostudia v různých časech a místech s interaktivními prvky a závěrečným testováním znalostí. Instruktoři vytvářejí online kurzy, které jsou zaměřeny na etické

²⁰Zákon č. 361/2003 Sb., Parlamentu ČR o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

²¹ŠESTÁK, B., Nečasová, Z., Katalog programu celoživotního vzdělávání v akademickém roce 2012/2013

otázky, které poté policisté absolvují prostřednictvím osobního počítače nebo mobilního zařízení. E-learningové kurzy však nesmí nahrazovat osobní vzdělávání a diskuse, které jsou velmi důležité pro formování myšlení policistů.

Etický kodex by měl být nejen teoretickým základem pro vzdělávání policistů, ale také musí být plně využíván v přímém výkonu.

V praxi to znamená, že policisté se řídí zásadami etického kodexu při každodenní práci na ulici a při všech interakcích s veřejností. Když přijímají rozhodnutí, musí být řízení svým profesním etickým kodexem, což znamená, že při své práci respektují zákony, práva, chrání bezpečnost a lidská práva občanů. Je důležité, aby policisté při své práci vykazovali profesionální chování, dodržovali etické standardy, zacházeli s lidmi s respektem a důstojností. Policisté využívají etický kodex při rozhodování v eticky složitých situacích, jako jsou případy, kdy je třeba použít sílu při zatýkání, nebo při rozhodování o zadržení osoby.²²

Policisté by měli dodržovat mravní měřítko při každé své činnosti, bez ohledu na to, zdali jednájí jako členové týmu, nebo jednotlivě. Pokud si policista všimne porušování etických zásad kolegou nebo nadřízeným, měl by takové chování oznámit a podniknout kroky k jejich řešení. Toto by mělo být součástí kultury organizace, aby bylo zřejmé, že porušení mravních zvyků se netolerují.

Cílem zajistit větší transparentnost, kontrolu nad fungováním bezpečnostních sborů (nad policií, celní správou, Vězeňskou službou ČR) k posílení ochrany lidských práv a svobod, byl ustanoven zákon č. 341/2011 Sb. *O generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů* (GIBS). Tento zákon stanovuje pravomoci GIBS, k provádění nezávislého vyšetřování, kontrolu jednání, přijímání stížností, podávání návrhů na nápravu chyb a nedostatků v činnosti bezpečnostních sborů. Dále zákon

²²Dufková, I., Zlámal, J., *Policie a profesní etika se zaměřením na etický kodex Policie ČR*, Praha: SPŠMV Agis 2004, s. 47-48

stanovuje postup pro spolupráci GIBS s dalšími orgány a institucemi, jako jsou soudy, státní zástupci a nezávislé orgány pro ochranu lidských práv.²³

Interní útvar vnitřní kontroly (ÚVK) je dalším specializovaným dozorujícím orgánem Policie ČR, jehož činnost je zřízena policejním prezidiem. ÚVK má právo provádět nezávislé a objektivní šetření, kontrolu a hodnocení činnosti v rámci celé policie, zejména na jednotlivých útvarech a služebnách. Má odhalovat případné porušení pravidel a nápravou těchto nedostatků přispívat k posílení důvěry veřejnosti v policii. Vydává příkazy a pokyny, které jsou pro policisty závazné.

1.3 Policie České republiky

1.3.1 Policejní etika

Policie České republiky (dále jen PČR) je státní orgán zajišťující ochranu práv a svobod občanů, udržuje veřejný pořádek a bezpečnost. Vede boj proti kriminalitě a dalším společensky nežádoucím jevům. Hlavním úkolem policie je ochrana lidských životů, zdraví, majetku, veřejného pořádku a bezpečnosti. Policisté jsou povinni plnit své úkoly v souladu s ústavou a zákony, řídit se zásadami právního státu, dodržovat listinu základních práv a svobod. Její podrobná působnost, které se rozkládá na celém území ČR, je definována v zákoně č. 273/2008 Sb. O Policii ČR.

Během výkonu služby, vzhledem k obtížnosti policejní profese, dochází u policistů k náročným stresovým situacím, které jsou na denním pořádku. Jedná se například o konfliktní situace, kdy je ohrožen jejich život a zdraví, násilné trestné činy, dopravní nehody s vážnými následky a další nebezpečné situace. Dlouhodobé působení takových situací může vést i k psychickým problémům. V neposlední řadě negativně ovlivňuje psychickou stránku policistů také náročný pracovní režim, nepravidelné pracovní hodiny, vysoká míra zodpovědnosti za bezpečnost a ochranu veřejnosti.

²³Zákon č.341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů

Policisté mají v rámci svého výkonu možnost využít různá oprávnění a jsou povinni chránit bezpečnost a pořádek, což zahrnuje zásah do práv občanů. Nicméně tyto zásahy musí být provedeny v souladu se zákonem a v přiměřeném rozsahu. Policisté mají oprávnění použít donucovací prostředky, jako jsou například služební pouta, dočasně zneschopňující prostředky, použití zbraně, a to pouze v případech, kdy je to nezbytné k zajištění bezpečnosti a ochrany práv a majetku občanů. Z tohoto důvodu je nezbytné, aby policisté byli v rámci své práce vyškoleni, jak nejlépe zvládat různé situace v souladu se zákony a etickými principy.

Paní Zuzana Herzogová identifikovala několik nejdůležitějších aspektů policejní práce, které jsou podstatné pro úspěšné plnění služebních úkolů, patří mezi ně:

- Lidský život;
- Respekt k právům a důstojnosti člověka;
- Profesionalita a spolehlivost;
- Nestrannost a objektivita;
- Zodpovědnost a odvaha;
- Empatie.

Tyto výše uvedené hodnoty jsou důležité proto, aby policisté dokázali plnit své povinnosti a zároveň respektovali práva a důstojnost každého jednotlivce v rámci společnosti s ohledem na naplnění policejní přísahy, na kterou policisté při slavnostním slibu přísahali.

1.3.2 Etický kodex Policie České republiky

1.3.2.1 Vznik etického kodexu PČR

Vyhlášením vzniku samostatné Československé republiky dne 28. října 1918 byl zároveň přijat zákon č. 11/1918 Sb., o státním občanství a o zřízení orgánů státní správy

Tento zákon stanovil základní pravidla pro udělování a odebrání státního občanství, vytvořil orgány státní správy, definoval státní symboly, jako byli státní vlajka a znak.

Po vzniku Československa v roce 1918 byly původní zemské a královské četnické sbory rozpuštěny a nahrazeny novými bezpečnostními složkami, které měly sloužit novému demokratickému státu. Tyto nové složky byly podobné četnictvu s podobnými úkoly, jako například ochrana bezpečnosti a veřejného pořádku na území státu. Jednou z těchto složek byla i Obecní policie s působností na úrovni obcí. Dalším dozorujícím orgánem byla Vojenská stráž sloužící k ochraně státních hranic. V roce 1920 byla založena nová celostátní bezpečnostní složka, která se nazývala Četnictvo, tato složka zajišťovala ochranu státních institucí, osob, majetku, dále dohlížela na veřejný pořádek a chránila život a zdraví občanů. Po druhé světové válce bylo četnictvo rozpuštěno a nahrazeno novou bezpečnostní složkou-Ministerstvem vnitra.²⁴

1.3.2.2 Význam etického kodexu PČR

Na začátku 21. století se vedení Ministerstva vnitra ČR a Policie ČR rozhodlo implementovat do práce policie prvky managementu kvality. Následně se začala od této doby do policejní praxe začleňovat řada projektů, které s tímto záměrem více či méně korespondují dodnes. Většinu z nich přitom zastřešuje „**Reforma Policie ČR**“, která byla odstartována koncem roku 2006, která stojí na následujících pilířích:

- I. Centralizace: Jedním z hlavních úkolů cílů reformy bylo snížit počet policejních ředitelství a sloučit je do větších celků. Vznikla tak nová struktura s krajskými řediteli.
- II. Profesionalizace: Cílem reformy bylo zvýšit kvalifikaci a profesionalitu policistů a zlepšit jejich výcvik a vzdělání, vytvořením Akademie policejního vzdělávání, která se stala hlavním vzdělávacím centrem.

²⁴MACEK, P. a L. UHLÍŘ. Dějiny policie a četnictva II.: Československo (1918–1939). Praha: Police history, 1999, s. 9–20

- III. Digitalizace: Dalším důležitým pilířem reformy byla digitalizace a modernizace policejních procesů a systémů, zavedením nových technologií a informačních systémů.
- IV. Zlepšení vztahu s veřejností: Reforma se zaměřovala na zlepšení komunikace a vztahu policie s veřejností. Byly zavedeny nové programy a reformy (Projekt P1000, projekt PHARE, model EFQM, Community policing).²⁵

Programem Evropské unie určenému pro podporu hospodářské a institucionální transformace států střední a východní Evropy v období po pádu železné opony byl v roce 1989 zahájen projekt *PHARE (Poland Hungary Assistance for Restructuring of the Economy)*. Cílem projektu bylo poskytnutí finanční a technické pomoci při přechodu na tržní hospodářství a demokracii. Tímto byla podporována modernizace technického vybavení policie, zlepšení výcviků policistů, vytváření organizačních struktur a zavádění moderních policejních metod.²⁶

V rámci reformy byl v roce 2006 pro Polici ČR zaveden další model projektu *EFQM (European Foundation for Quality Management)*. Tímto projektem byla zavedena nová strategie a koncepce řízení kvality v Policii ČR. Policisté využívají model EFQM při hodnocení, zlepšování výkonnosti svých oddělení a služeb, a to zejména jak v oblasti vnějšího působení, tak i v oblasti vnitřního fungování a řízení. V praxi to znamená, že Policie ČR při využití modelu analyzuje své procesy, zlepšuje

²⁵Viz. *Důvodová zpráva k návrhu zákona o Policii České republiky*

²⁶Projekt Phare CZ01/IB/JH/04 „Zavádění modelu Evropské nadace pro řízení kvality (EFQM) do Policie České republiky“ byl v podstatě pokračováním projektu Phare CZ 98/IB/JH/02 „Komplexní systém řízení lidských zdrojů pro českou policii-program odborného vzdělávání pro příslušníky policie a pracovníky Ministerstva vnitra“, v jehož rámci byl na Okresním ředitelství Policie ČR v Jindřichově Hradci pilotně vyzkoušen model EFQM řízení kvality.

²⁷Model excellence EFQM. Česká společnost pro jakost [online]. Praha: Česká společnost pro jakost, 2016 [cit. 2023-01-10]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20160709023827/http://www.csq.cz/model-excellence-efqm/>.

komunikaci mezi odděleními a zaměstnanci, stanovuje jasné cíle a vyhodnocuje své výsledky.²⁷

Jedním z klíčových konceptů Policie ČR v oblasti prevence kriminality a posilování vztahů s občany byl v roce 2010 zaveden projekt *Community policing (společenská policie)*. Jeho principy byly založeny na spolupráci policie s občany, komunitami a dalšími subjekty působícími v dané lokalitě, a to především za účelem identifikace, prevence, řešení problémů a porušování zákona v dané oblasti.

Základními myšlenkami *community policing* byly:

- I. Zvýšení viditelnosti policie ve společnosti, posílení důvěry mezi občany a policií.
- II. Partnerství mezi policisty a komunitou, které umožňuje společnou identifikaci a řešení problémů a prevence kriminality.
- III. Orientace na prevenci a řešení problémů včasným komplexním zásahem.
- IV. Zohlednění specifických potřeb a podmínek dané sociální skupiny s následnou spoluprací s dalšími subjekty při řešení problémů.
- V. Zaměření na vzdělávání a informování občanů o prevenci kriminality a spolupráci s policií.²⁸

Předchůdcem etického kodexu Policie ČR se stal Evropský kodex policejní etiky vydaný Evropskou Radou ve Štrasburku dne 19. září 2001. Dokument měl podpořit a rovněž posílit standardy etického chování policistů v Evropě. Kodex zahrnoval principy ochrany lidských práv a základních svobod, rovnost před zákonem, spravedlnost, integritu, transparentnost, účinnost spolupráce s veřejností a podporu

²⁸<https://www.policie.cz/clanek/co-je-to-community-policing.aspx> [cit. 2022-12-10]

důvěry veřejnosti. Diskutovanou otázkou bylo zajištění efektivní ochrany práv obětí terorismu a prevence terorismu pomocí demokratických prostředků.²⁹

Evropský kodex se týkal následujících 20 témat:

1. Respektování lidské důstojnosti
2. Ochrana lidských práv a základních svobod
3. Právní zásady a odškodnění
4. Ochrana života a fyzické integrity
5. Ochrana majetku a veřejného zájmu
6. Ochrana soukromí a osobních údajů
7. Nepoužití nadměrné síly
8. Prevence kriminality a obav veřejnosti
9. Respekt k různorodosti a nediskriminace
10. Ochrana zranitelných osob
11. Ochrana důvěrnosti informací
12. Zákonnost a spravedlnost
13. Kvalita a účinnost služeb
14. Profesionální vývoj a podpora zaměstnanců
15. Respekt k veřejnosti a spolupráce
16. Rozvoj spolupráce a výměny informací
17. Respekt k profesionálním standardům
18. Transparentnost a odpovědnost
19. Vedení a správa organizace
20. Respekt k mezinárodnímu právu a mezinárodním standardům

²⁹DUFKOVÁ, I., Zlámal, J., Policie a profesní etika se zaměřením na etický kodex Policie ČR, Praha: SPŠMV Agis 2004, s. 9

Rozkazem policejního prezidenta č. 1/2005 se upravuje závěrečné znění etického kodexu pro Policii České republiky a obsahuje následující doporučení, kterými by se policisté při své práci měli řídit:

1. Základní principy
2. Služební povinnosti
3. Spolupráce s veřejností
4. Profesionální vzdělávání
5. Odpovědnost
6. Kolegiálnost a solidárnost
7. Práce s informacemi
8. Ochranu informovat
9. Chování vůči osobám zadrženým, obviněným, odsouzeným a vůči jejich rodinám
10. Práci v týmu a kolektivu
11. Vztah k nadřízeným a podřízeným
12. Chování v soukromí
13. Práce s technickými prostředky
14. Práce s penězi a majetkem
15. Práce s vozidly a dopravními prostředky
16. Použití zbraně a donucovacích prostředků
17. Práce v nebezpečných podmínkách
18. Vztah k drogám a alkoholu
19. Práce s životním prostředím
20. Vztah k vlasti a státu³⁰

³⁰Rozkaz policejního prezidenta č.1/2005, kterým se vydává „Etický kodex Policie České republiky“, Příloha č. I.

Za účelem sledování a hodnocení dodržování etických zásad a pravidel v rámci činnosti policie a v případě potřeby k provádění nápravných opatření, byl zřízen policejním prezidentem č.154/2011 tzv. Kontrolní výbor.

Úkolem Kontrolního výboru je přijímání stížností, vyšetřování a následně, při prokázaných porušeních etických pravidel toto jednání kázeňsky řešit.³¹

1.3.2.3 Nejčastější příklady porušení etického kodexu PČR

Policejní bezpečnostní sbor České republiky je ústředním orgánem ochrany práv a pořádku v České republice. Policisté jsou při svém výkonu služby řízeni zákonnými nařízeními, rozkazy, interními akty řízení, vnitřními předpisy, směrnicemi, instrukcemi a metodickými materiály. Tyto předpisy obsahují pravidla chování policistů, jejich postupů při plnění úkolů a řízení služby, pravidla pro výcvik a další aspekty policejní práce k zajištění profesionality práce policie.

Policejní práce je velmi náročným povoláním, policista bývá vystaven stresovým situacím, při kterých může být ohrožen jeho zdraví a život. Mezi další stresující případy lze například uvést zásahy proti trestné činnosti, vyjednávání s pachatelem, řešení dopravních nehod, různé krizové situace. Vyjma toho širší veřejnost od Policie ČR očekává, že policisté budou pracovat efektivně, profesionálně, jednat spravedlivě a korektně při komunikaci s občany. Veřejnost také očekává, že policie bude reprezentovat stát, a přitom dodržovat vysoké standardy profesionálního chování a etiky. Tyto uvedené faktory zvyšují psychické a fyzické vypětí policistů a dokladují náročnost povolání.

³¹Rozkaz policejního prezidenta č.154/2011, o profesní etice Policie České republiky

Studie naznačují, že nejčastěji se vyskytující příčiny neetického chování u policistů mohou být:

- **Stres a vyhoření:** Vlivem nadměrného stresu, může být ovlivněna schopnost policistů dodržovat etický kodex.
- **Nedostatečná odborná příprava:** Pokud policisté nejsou podrobně proškoleni v oblasti etiky a profesionálního chování.
- **Tlak ze strany nadřízených:** Nadměrný tlak ze strany nadřízených funkcionářů.
- **Vliv skupinové kultury:** Policejní kultura hraje roli, jak se policisté chovají a vnímají etický kodex. Pokud je kultura zaměřena spíše na loajalitu vůči kolegům než na dodržování etických norem, mohou být policisté náchylnější k porušení kodexu.
- **Osobní vlastnosti:** Někteří lidé mají vrozené sklony k porušování pravidel a mravních zásad, což se může projevit i u policistů.

Schopnost vykonávat policejní práci s odpovědností, respektem k právům a důstojnosti občanů, s ohledem na etické normy je z větší části závislé na profesní vyzrálости policisty. Neméně důležitým faktorem je kladný přístup každého policisty k neustálému sebevzdělávání, sledování aktuálních změn a přizpůsobování se jim.³²

Normy a hodnoty policie jsou odlišné od širší veřejnosti, například v kladení důrazu na poslušnost vůči nadřízeným, loajalitu vůči kolegům a k instituci policie jako celku. Policisté mají své specifické zvyky například používání kódových slov, gest při komunikaci s kolegy včetně nošení uniformy a služební zbraně. Tímto vzniká jakási firemní sociální kultura.³³

Kolektivní chování a vnitřní kultura prostředí, v níž policisté pracují, může negativně ovlivňovat mravní chování při plnění výkonu služby. Jako uzavřená

³²NESVADBA, P., Policejní etika. Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2009, s. 191

³³NESVADBA, P., Policejní etika. Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2009, s. 189

subkultura může být náchylná k hierarchickému upořádání a silnému tlaku na konformitu, což může způsobit potlačení individuálního mravního rozvoje a tím podporovat porušování etického kodexu z důvodu kolegiální loajality. Nicméně, je důležité si uvědomit, že ne všichni policisté jsou stejní a každý jedinec má své vlastní mravní hodnoty a přístupy k etice.

V posledních letech se personální stav u Policie ČR neustále doplňuje, z důvodu neobsazených služebních tabulkových míst. Důsledkem tohoto jsou časté náborové kampaně za strany Ministerstva vnitra, a tímto je zvýšená kvantita přijímaných nových policistů, která má negativní vliv na přijímání méně kvalitních kandidátů.³⁴

Nejčastější příklady porušení etického kodexu sloužícími policisty ČR:

- **Zneužití pravomoci úřední osoby:** Tento typ porušení etického kodexu bývá v souběhu s trestným činem. Patří mezi nejzávažnější přečiny policistů a může mít různé příčiny, jednání ve svůj osobní prospěch, zaujatost, nedostatek profesní vyzrállosti nebo nedostatečného vzdělání. Příklady mohou být: zadržení osoby bez dostatečného podezření z trestného činu, násilné chování vůči osobám, které mají být chráněny, zneužití informací získaných v rámci výkonu funkce.
- **Nekorektnost vůči veřejnosti:** Policisté jsou v pozici, kdy mají přímý kontakt s širokou veřejností a musí být schopni komunikovat s lidmi v souladu s etickými zásadami. Nekorektní komunikace a nevhodné chování vede k nedůvěře vůči policii a snížení její prestiže.
- **Korupční jednání:** Přijímání úplatků je dalším projevem možného selhání policisty. Přijímání úplatků znamená, že policista přijímá finanční nebo jiné výhody za to, že neuskuteční svou pracovní činnost, bude vytvářet nepravdivé zprávy, že úmyslně nezadrží pachatele trestných činů, nebo že bude vyvíjet nátlak na osoby, které mají být trestně stíhané.

³⁴NESVADBA, P., Policejní etika. Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2009, s. 234

- **Porušení dopravních předpisů:** Policista by měl jít příkladem pro ostatní účastníky bezpečnostního provozu na pozemních komunikacích, řídit se stejným platným zákonem jako ostatní řidiči a nezneužívat svého postavení. Konkrétní případy dopravních přestupků mohou zahrnovat překračování povolené rychlosti bez použití světelných, zvukových výstražných znamení, řízení pod vlivem návykových látek, nedodržování přednosti v jízdě a jiné.
- **Nepřiměřenost služebního zákroku:** Toto porušení se týká situací, při kterých policista použije nepřiměřenou sílu, než je nezbytně nutná k zajištění bezpečnosti své osoby, majetku a ochrany veřejného pořádku. Policista musí danou situaci posuzovat v mezích zákona o Policii ČR č. 273/2008 Sb., kterým se upravuje použití donucovacích prostředků. V tomto zákoně je také uvedeno, že v případě neoprávněného použití donucovacích prostředků, může být toto považováno za porušení tohoto zákona, tudíž může být kázeňsky nebo trestně řešeno.

1.4 Přestupky policistů

Zákon č. 250/2016 Sb. uvádí přestupky, které se vztahují na jednání, jež jsou v rozporu s právními normami, jako například přestupky v bezpečnosti silničního provozu, porušení veřejného pořádku, rušení nočního klidu, nedovoleného nakládání s odpady a další jednání, která jsou vymezena v tomto zákoně. Zákon rovněž upravuje řízení o přestupcích a jejich sankcí za porušení právních předpisů. Přestupky jsou sankciovány finančními pokutami nebo zákazy činnosti v závislosti na závažnosti jednání a okolnostech případů.

Přestupek dle § 5 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

„Přestupkem je společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin.“³⁵

Zákon č. 250/2016 Sb. upravuje sankce za přestupky v působnosti veřejného pořádku a jiných oblastech jak pro běžné občany, tak i v případech, kdy jsou pachatelé policisté.

Ano, i policisté jsou jen lidé, i když se od nich očekává vysoká etická a profesionální úroveň, mohou se dopustit přestupků, ať už nedbalostním nebo chtěným jednáním. Mezi běžné přestupky, kterých se dopouštějí policisté, jsou přestupky v dopravě. Policista má stejnou povinnost dodržovat nejen dopravní předpisy, ale i ostatní zákony, které platí v oblastech jeho působnosti, protože tím zachovává důvěryhodnost policie a zajišťuje tak spravedlivý a nestranný výkon služby.

1.4.1 Postup řešení přestupků u policisty

Pokud policista spáchá přestupek, není tento delikt řešen jako u běžného občana podle zákona č. 250/2016 Sb. O odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ale musí být řešen podle zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů č. 361/2003 Sb., což znamená, že má pro něj stanovený speciální režim odpovědnosti s následným možným kázeňským řízením, cestou svého nadřízeného funkcionáře.

Kázeňský přestupek je termín, který je v § 50 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, definován jako jednání policisty, které je v rozporu s jeho povinnostmi vyplývajícími ze zákona, interních předpisů nebo pokynů jeho nadřízených. Takové porušení povinností příslušníka bezpečnostních sborů

³⁵Zákon. č. 250/2016 Sb. O odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, § 5

může být sankcionováno různými opatřeními, jako jsou napomenutí, pokuta, snížení platového ohodnocení, převelení na jiné služební místo nebo i ukončením služebního poměru.³⁶

³⁶Zákon č. 361/2003Sb. O služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 50 odst. 1)

2 METODOLOGIE

2.1 Cíle práce

V metodologické části se zaměřím především na shrnutí teoretické části, cíl mé bakalářské práce jsou vysvětleny základní pojmy etiky, morálky a význam etického kodexu Policie ČR a provedení výzkumu k praktické části. V následující podkapitole budu pokračovat provedením interpretace zjištěných dat. Závěrem praktické části bude mé vlastní zhodnocení a zjištění, zda sloužící policistky a policisté se ztotožňují s profesní etikou a morálkou služebního poměru policisty Policie České republiky.

V teoretické části mé práce jsem se zaměřil na etický kodex Policie České republiky a související faktory. V první kapitole jsem provedl analýzu definice a specifikace police ČR a etického kodexu, zobecnění etických pojmů, předpokladů a požití profesní etiky. Dále jsem se věnoval morálce, využití etického kodexu, jeho rozdělení, významu a příčinám nedodržování. Hlavním cílem mé práce je však zhodnotit, zda současní policisté zařazení ve služebním poměru znají, dodržují a respektují etický kodex Policie České republiky a jaké jsou jeho příčiny nedodržování. V úplném závěru práce tedy budou především tato posouzení.

Pro praktickou část bakalářské práce jsem zvolil výzkumnou metodu sběru dat. Pro svůj výzkum jsem se rozhodl shromáždit data týkající se policistů sloužících u Policie České republiky v působnosti celé ČR. Tyto údaje jsem se rozhodl porovnávat v poměru na pohlaví, věk respondentů a nejvýše dosaženého vzdělání. Dále podle služebního zařazení policistů a také nedílnou součástí byla délka služebního poměru a znalost etického kodexu-jeho využití, umístění a seznámení. Dalším faktorem bylo samotné seznámení s etickým kodexem a jeho využití ve výkonu služby. Porušení kodexu vedoucí ke kázeňskému řízení. Následně jak předcházet neetickému chování.

2.2 Úkoly práce

1. Vyhledání a prostudování vhodné literatury k danému tématu.
2. Sestavení obsahu bakalářské práce na základě konzultace s vedoucím práce.
3. Sestavení dotazníku.
4. Rozdání dotazníků členům Policie ČR.
5. Zpracování a vyhodnocení odpovědí z dotazníků.
6. Stanovení závěrů.

2.3 Výzkumné předpoklady

Pro tuto práci byly stanoveny dva výzkumné předpoklady.

VP 1: Členové Policie ČR znají obsah etického kodexu.

VP 2: Policisté se ve výkonu služby řídí osobní a právní odpovědností, která koresponduje s etickým kodexem Policie ČR.

3 METODIKA

3.1 Charakteristika souboru

Pro výzkum byli osloveni policisté České republiky, kterých bylo v roce 2022 přes 40 tisíc, z toho muži 85 % a ženy 15 %. Výzkumný vzorek je 158 respondentů zastoupených především na útvarech oddělení hlídkové služby, hlídkovém oddělení, zásahových jednotkách a služby kriminální policie a vyšetřování. Respondenti odpovídali na dotazník, týkající se Etického kodexu Policie ČR. Dotazník se skládá z 21 otázek.

3.2 Použité metody

Pro sběr dat jsem použil anonymní dotazníkové šetření, které bylo schváleno vedoucím mé práce. Respondentům bylo dotazníkovou metodou položeno celkem 21 otázek - 12 otázek je doplňovacích, z čehož byly pouze 4 otázky otevřené. Zbýlých 8 otázek je uzavřených.

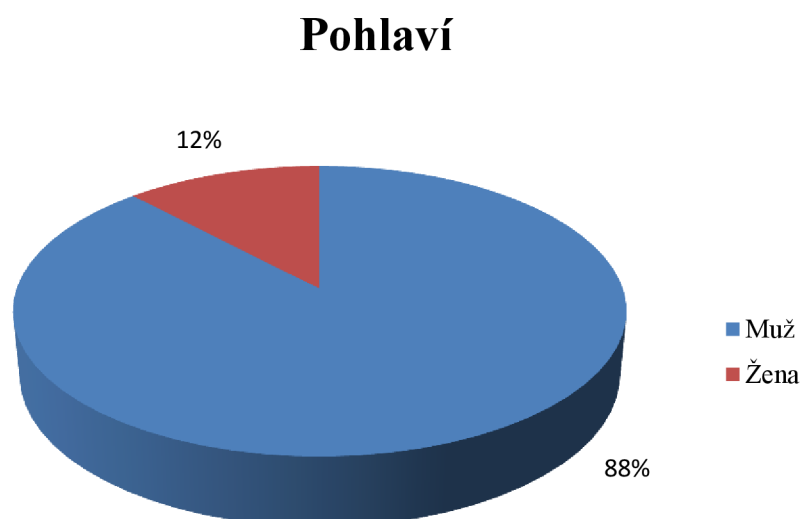
Nejprve byly položeny analytické – zjišťovaly základní údaje respondentů. Jejich pohlaví, věk, vzdělání, služební zařazení a délku služebního poměru. Následovaly otázky týkající se etického kodexu – znalost a ztotožnění se s kodexem. Ostatní otázky byly zaměřeny na neetické chování policistů a jejich důvody.

Uzavřené otázky jsou vyhodnocené pomocí grafů, u otevřených otázek jsem odpovědi zpracoval do jednotlivých kategorií, kde jsem následně zkoumal četnost odpovědí. Právě otevřené otázky byly stěžejní pro vyhodnocení a stanovení závěrů.

4 VÝSLEDKY

Dotazník vyplnilo celkem 158 respondentů, z toho 139 mužů (88 %) a 19 žen (12 %). Z celkového počtu policistů je poměr mužů a žen 85:15. Z toho nám vyplývá, že se zúčastnilo žen méně, než je průměr. Je to dáno především tím, že respondenti jsou zařazeni především na oddělení, kde jsou převážně či pouze muži.

Graf 1: Pohlaví respondentů

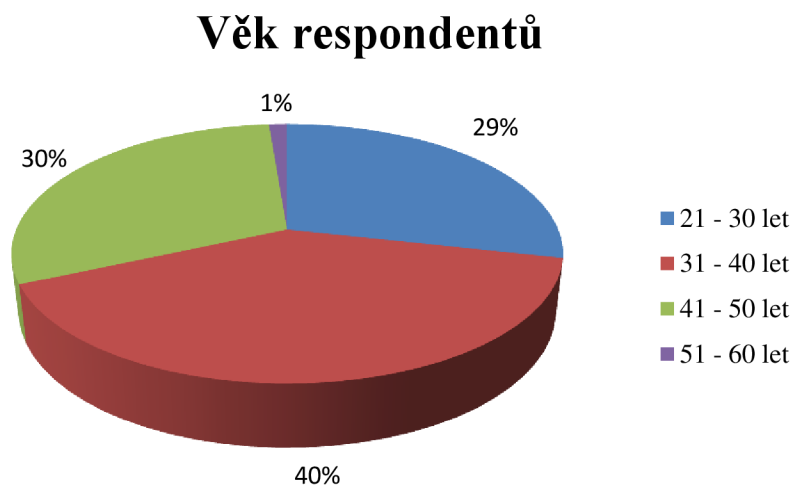

Zdroj: vlastní šetření

Dotazníku se účastnili nejvíce respondenti ve věku 31 až 40 let (40 %). Věková skupina 21 až 30 let a 41 až 49 let měli téměř shodně (29 % a 30 %). Nejpočetnější věkovou skupinou příslušníků Policie ČR je věková skupina 41 až 49 let (36,2 %). Přestože věková skupina všech příslušníků ve věku 21 až 30 let je 18 % (tedy poloviční), vyplněných dotazníků v těchto věkových skupinách bylo vyplněno shodně.

Dle věkové struktury všech policistů můžeme konstatovat, že se výzkumu měli tendenci účastnit spíše mladší policisté.

Graf 2: Věk respondentů

Zdroj: vlastní šetření

Tabulka 1: Věková struktura policistů ČR

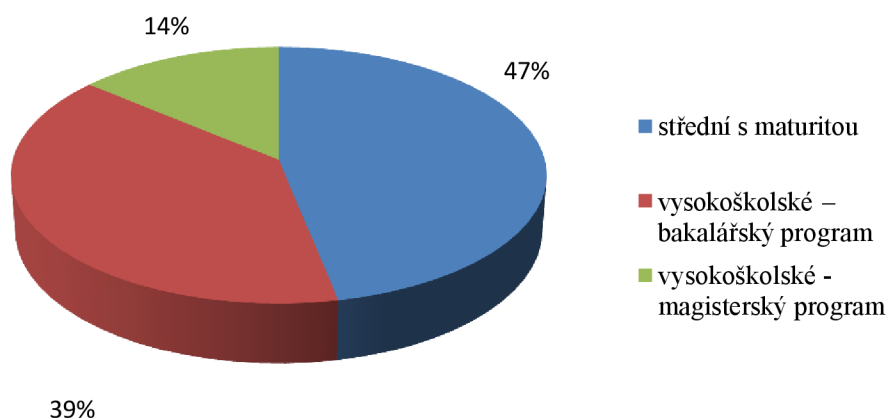
Věková struktura	1. 1. 2020 (%)	1. 1. 2021 (%)	1. 1. 2022 (%)
Méně než 20 let	0,2	0,3	0,2
21 - 30 let	15,0	16,3	18,0
31 - 40 let	32,0	30,2	29,4
40- 50 let	36,7	36,6	36,2
51 - 60 let	14,3	14,7	14,5
61 a více let	1,8	1,9	1,7
Celkem	100	100	100

Zdroj: Policie ČR

Téměř polovina respondentů má nejvyšší dosažené vzdělání střední s maturitou (47 %). Vysokoškolsky vzdělaných respondentů je 53 %, z čehož 39 % v bakalářském programu a 14 % v magisterském programu. Doktorské vzdělání neuvedl žádný z respondentů.

Graf 3: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Nejvyšší dosažené vzdělání

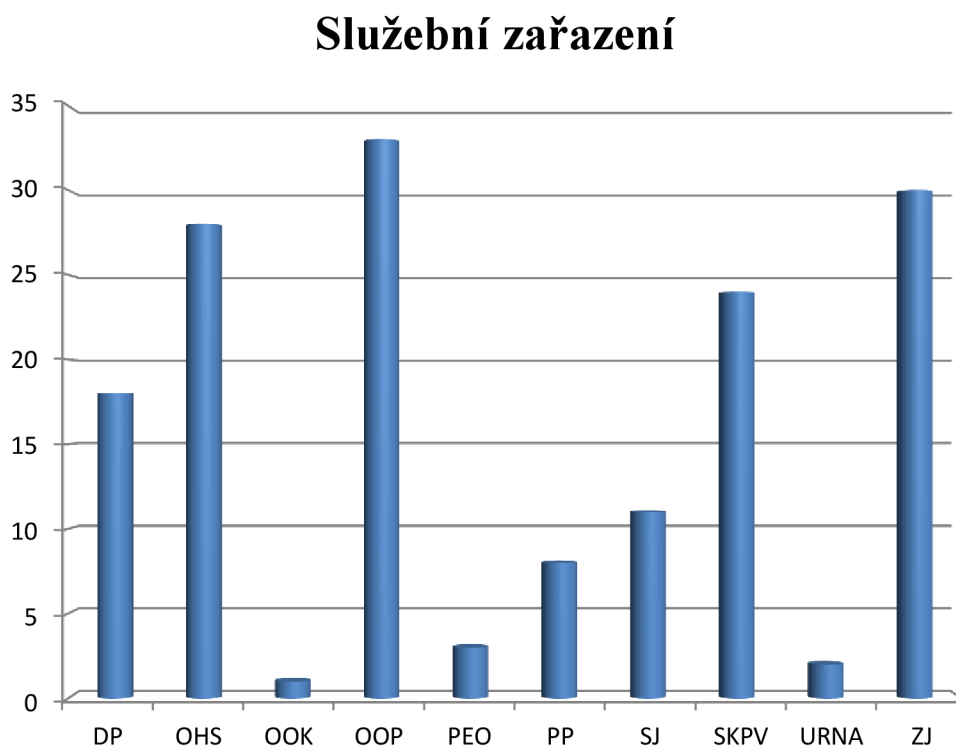

Zdroj: vlastní šetření

Nejvíce vyplněných dotazníků (21 %) vyplnili policisté zařazení na útvaru Obvodního oddělení Policie (OOP), následování oddělením Zásahové jednotky (ZJ) s podílem 19 %, Oddělením hlídkové služby (OHS) s podílem 18 %, Službou kriminální policie a vyšetřování (SKPV) s podílem 15 % a Dopravní policií s podílem 11 %. Ostatní útvary měly podíl pod 10 % vyplněných dotazníků – jedná se o Speciální jednotky (SJ) s podílem 7 %, Pořádkovou policii (PP) s podílem 5 %, Pohotovostní

eskortní oddělení (PEO) s podílem 2 % a Odbor obecné kriminality spolu s Útvarem rychlého nasazení (URNA) mají shodně po 1 %.

Graf 4: Služební zařazení

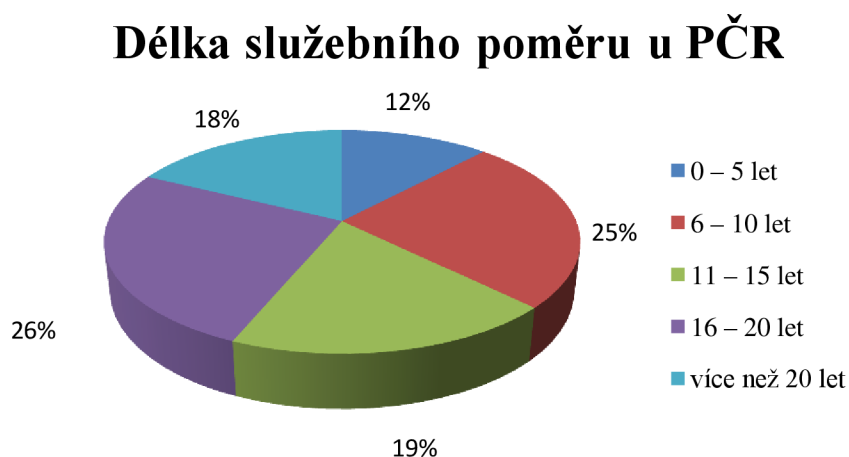

Zdroj: vlastní šetření

Dle délky služebního poměru u PČR největší skupinu respondentů tvořili policisté s praxí 16 až 20 let (26 %) a 4 až 10 let (25 %). Policisté s délkou praxe 11 až 15 let měli podíl 19 %, praxi nad 20 let mělo 18 % respondentů a praxi pod 5 let mělo 12 % odpovídajících. Nejpočetnější skupina policistů v ČR je s dobou praxe 11 až 15 let, což je dle mého šetření až na třetí nejčastější pozici. Naopak dle mého šetření nejpočetnější skupiny policistů, kteří mají čtvrtinový podíl ze všech odpovědí, tedy s praxí 16 až 20 let mají třetí největší podíl v rámci všech policistů, tedy 16,6 %

a policisté s praxí 4 až 10 let mají dokonce necelých 10 %. Je zde tudíž také vidět tendence se zúčastnit dotazníku spíše u policistů s kratší dobou praxe.

Graf 5: Délka služebního poměru u PČR

Zdroj: vlastní šetření

Tabulka 2: Doba služby u PČR

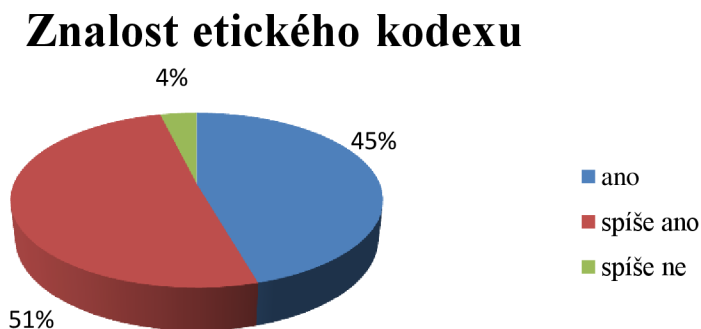
Doba služby	1. 1. 2020 (%)	1. 1. 2021 (%)	1. 1. 2022 (%)
0 – 5 let	14,9	15,2	16,8
6 – 10 let	10,8	9,1	9,9
11 – 15 let	21,1	23,1	21,5
16 – 20 let	19,4	17,6	16,6
21 – 25 let	16,4	16,0	15,9
26 – 30 let	11,5	12,6	12,8
31 – 35 let	4,2	4,3	4,3
36 – 40 let	1,4	1,7	1,7
41 - 45 let	0,3	0,4	0,5
Celkem	100,0	100,0	100,0

Zdroj: Policie ČR

Respondenti na otázku, zda znají obsah etického kodexu, odpovídali nejčastěji (v 51 %) že obsah spíše znají. 45 % policistů odpovědělo, že obsah etického kodexu

znají a pouze ve 4 % případech zněla odpověď, že obsah spíše nezná. Žádný z respondentů neuvedl možnost, že obsah nezná.

Graf 6: Znalost etického kodexu

Zdroj: vlastní šetření

Kde obsah etického kodexu hledat ví celých 76 % respondentů a pravděpodobně ví 19 %. Kde hledat etický kodex spíše neví pouze 5 % respondentů. Neznalost umístění etického kodexu nepotvrdil žádný z oslovených policistů.

Graf 7: Znalost umístění etického kodexu

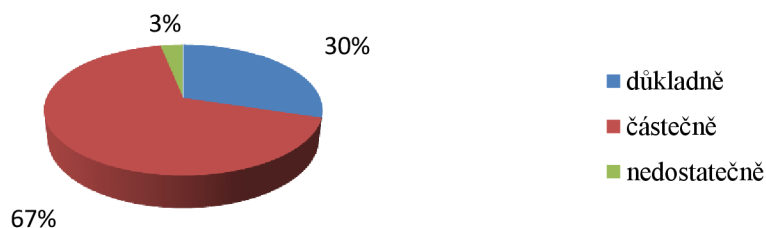

Zdroj: vlastní šetření

Míru seznámení s etickým kodexem označilo za důkladnou pouze 30 % oslovených, částečnou 67 % a nedostatečnou pouhé 3 % respondentů.

Graf 8: Seznámení s etickým kodexem

Seznámení s etickým kodexem

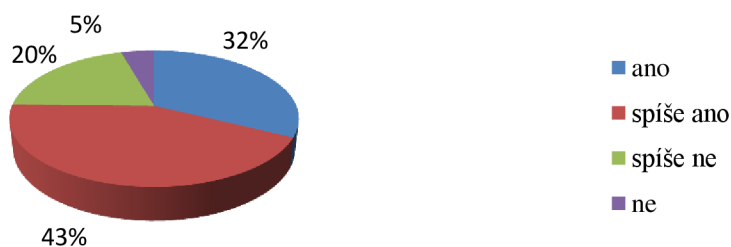

Zdroj: vlastní šetření

Vnímání etického kodexu jako významného dokumentu pro výkon služby má 32 % respondentů, spíše ano 43 %, spíše ne 20 %. Pouhých 5 % oslovených etický kodex nevnímá jako důležitý dokument pro výkon služby.

Graf 9: Vnímání etického kodexu jako významného dokumentu pro výkon služby

Vnímání etického kodexu jako významného dokumentu pro výkon služby

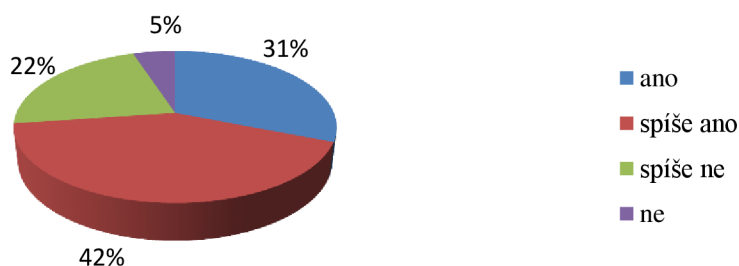

Zdroj: vlastní šetření

Oslovení policisté vnímají porušení kodexu jako nástroj pro kázeňské řízení ve 31 % případů, spíše s tímto tvrzením souhlasí 42 %, spíše s tím nesouhlasí 22 % a nesouhlasí pouhých 5 %.

Graf 10: Vnímání porušení kodexu jako nástroje pro kázeňské řízení

Vnímání porušení kodexu jako nástroj pro kázeňské řízení

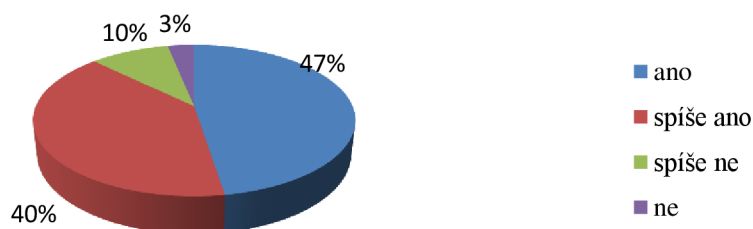

Zdroj: vlastní šetření

Svou práci u Policie České republiky vnímá jako poslání 47 % respondentů, s tvrzením spíše souhlasí 40 %, spíše nesouhlasí 10 % a 3 % policistů práci u Policie jako poslání nevnímají.

Graf 11: Vnímání práce u PČR jako poslání

Vnímání práce u PČR jako poslání

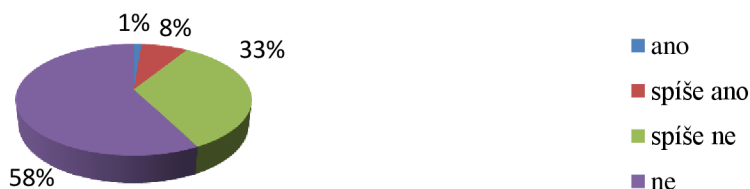

Zdroj: vlastní šetření

Pro 58 % respondentů není náročné se řídit morálními kritérii, jež obsahuje etický kodex. 33 % odpovědělo, že spíše nemají problém se etickým kodexem řídit, 8 % oslovených s tím spíše problém má a pouze 1 % respondentů odpovědělo, že má problém s obsahem etického kodexu.

Graf 12: Náročnost řízení se morálními kritérii

Je pro vás náročné řídit se morálními kritérii, jež jsou obsahem etického kodexu PČR?

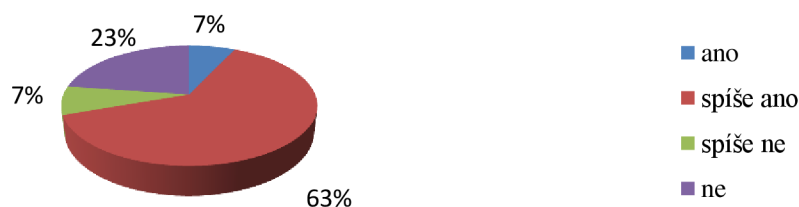

Zdroj: vlastní šetření

Pouze 7 % oslovených si myslí, že všichni jeho kolegové jednají podle etického kodexu PČR. 63 % respondentů s tvrzením spíše souhlasí, 7 % spíše nesouhlasí a 23 % odpovědělo, že nesouhlasí.

Graf 13: Jednání kolegů dle etického kodexu

Myslíte si, že všichni kolegové jednají podle etického kodexu PČR?

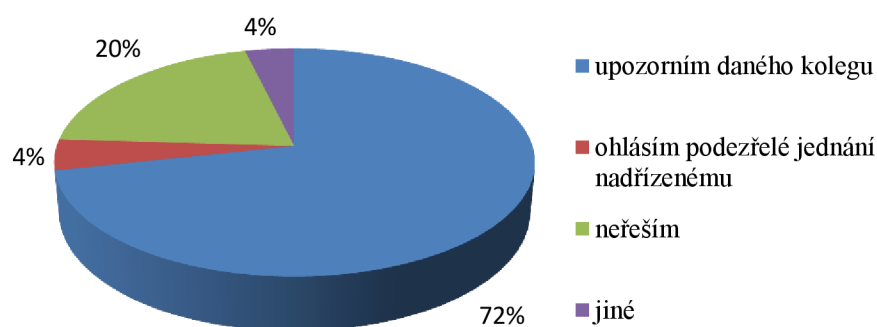

Zdroj: vlastní šetření

Pokud si respondent všimne, že kolega nejedná v souladu s etickým kodexem, v 72 % by policista daného kolegu upozornil, ve 20 % by nijak neřešil a shodně po 4 % by buď nahlásil jednání nadřízenému či by jednal jinak (svou odpověď však dále nerozvedl).

Graf 14: Reakce na neetické jednání kolegy

Reakce pokud někdo z kolegů nejedná v souladu s kodexem

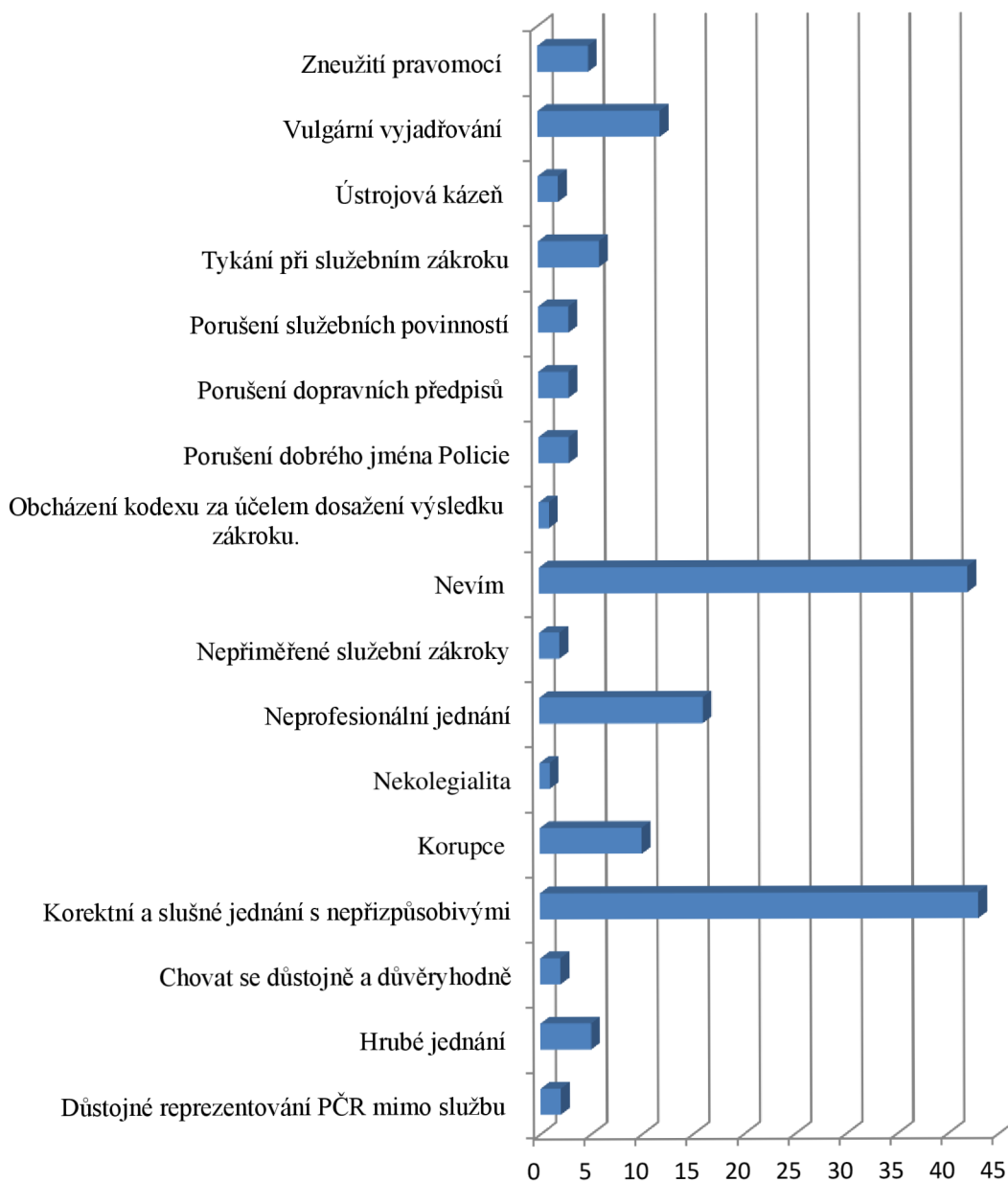

Zdroj: vlastní šetření

Na předpokládané nejčastější porušení etického kodexu se mohli respondenti volně vyjádřit. Odpovědi jsem kategorizoval a zařadil do skupin. Výrazně nejčastější odpověď byla korektní a slušné jednání s nepřizpůsobivými (43 odpovědí), druhá nejčastější odpověď byla nevim (42 odpovědí). V 16 případech bylo uvedeno neprofesionální jednání – tato odpověď nebyla již blíže vysvětlena, 12 oslovených uvedlo vulgární vyjadřování a 10 uvedlo korupci. Ostatní odpovědi měly méně než 10 odpovědí – tykání při služebním zákroku, zneužití pravomocí, hrubé jednání, porušení dopravních předpisů, porušení služebních povinností. Detailněji viz graf 15.

Graf 15: Nejčastější předpokládané porušení kodexu

Nejčastější předpokládané porušení kodexu

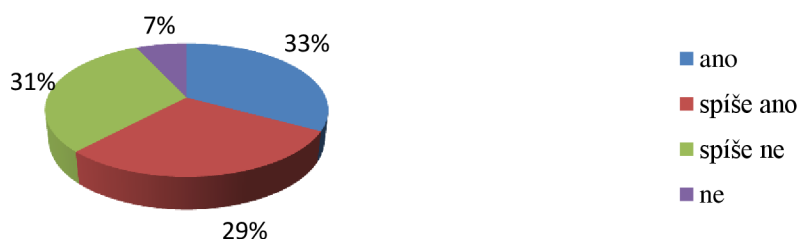

Zdroj: vlastní šetření

33 % oslovených si myslí, že důvodem vzniku neetického chování jsou nízké nároky kladené na uchazeče, 29 % s tvrzením spíše souhlasí, 31 % oslovených spíše nesouhlasí a 7 % nesouhlasí.

Graf 16: Nízké nároky kladené na uchazeče jako důvod vzniku neetického chování

Myslíte si, že důvodem vzniku neetického chování mohou být nízké nároky kladené na uchazeče o služební poměr?

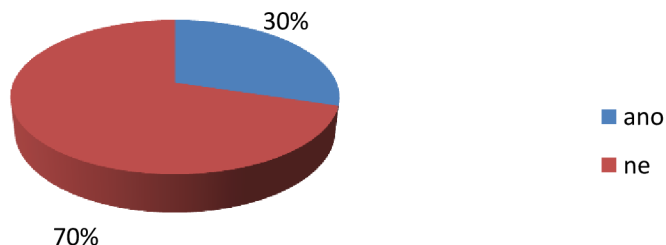

Zdroj: vlastní šetření

Vlastní profesní selhání v podobě porušení etického kodexu přiznalo 30 % oslovených policistů, 70 % respondentů uvedlo, že etický kodex neporušuje či si porušování neuvědomuje.

Graf 17: Profesní selhání respondentů

Vlastní profesní selhání

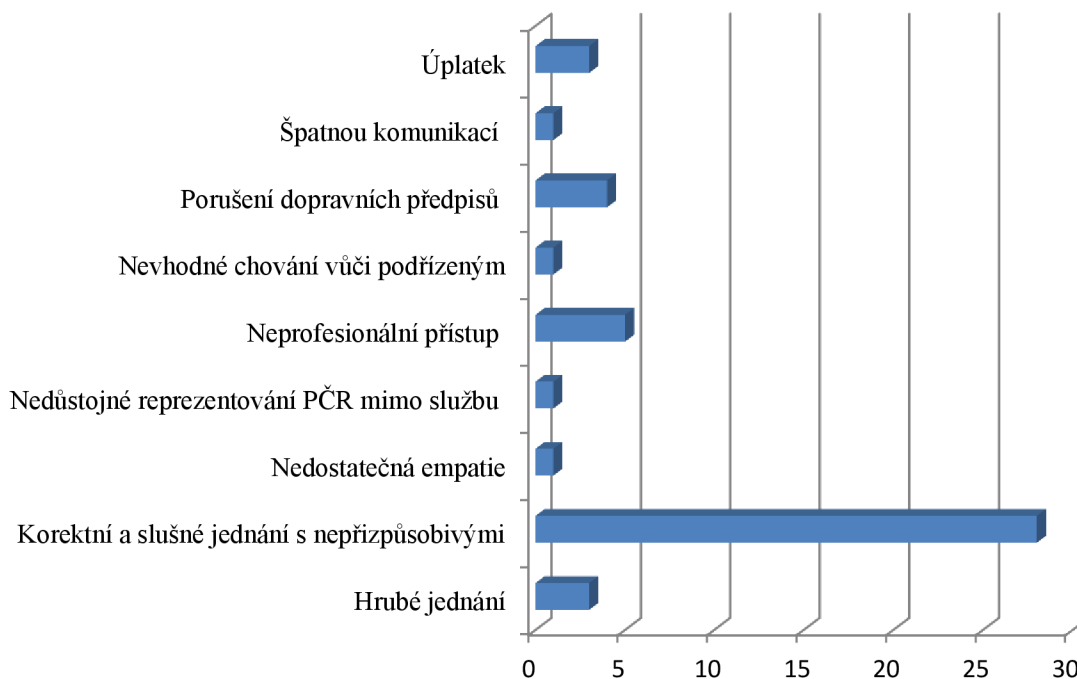

Zdroj: vlastní šetření

Policisté, kteří se přiznali k porušení etického kodexu, měli volnou odpověď ke specifikaci porušení. V drtivé většině se jednalo o nekorektní a neslušné jednání s nepřízpůsobivými – především se jednalo o vulgární pachatele pod vlivem návykových látek či alkoholu. Ostatní označili za svůj přestupek neprofesionální přístup, porušení dopravních předpisů, hrubé jednání či úplatek. Detailnější informace viz graf 18.

Graf 18: Způsob porušení etického kodexu

Vlastní porušení etického kodexu

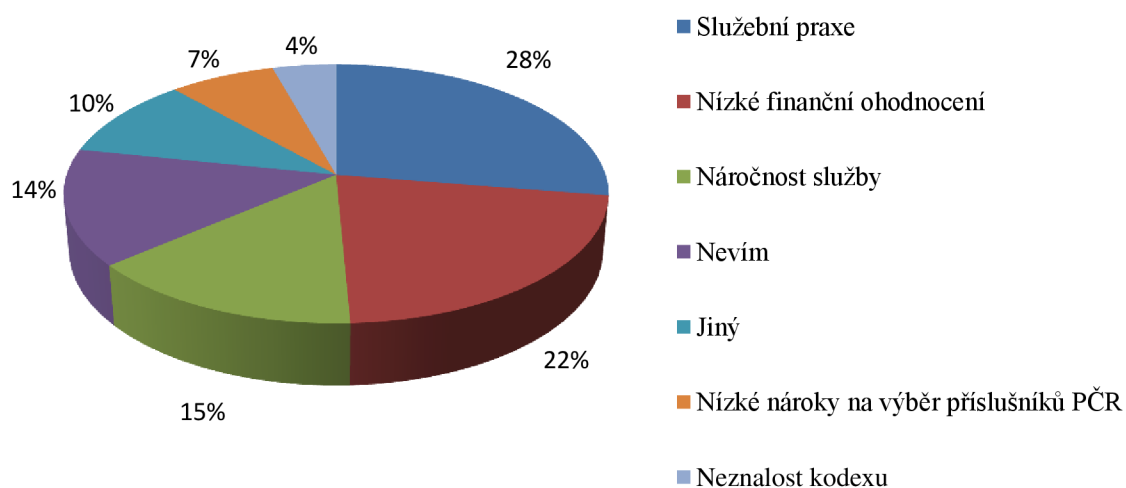
Zdroj: vlastní šetření

Proč si oslovení respondenti myslí, že dochází k porušování etického kodexu, byla otevřená otázka. Odpovědi jsem opět kategorizoval a zařadil do skupin. Nejčastější odpovědí byla ve 28 % služební praxe, kde bylo uváděno, že s některými pachateli

nelze jednat pouze v souladu s etickým kodexem, policisté nejsou veřejností respektováni, a tudíž se bohužel někdy nechají vyprovokovat jednáním druhé strany a selžou. Druhou nejčastější odpovědí bylo nízké finanční ohodnocení (22 %). Pro 15 % respondentů je důvodem náročnost služby. V mnoha bodech se tak prolíná s odpovědí služební praxe – zde byly uváděny především vysoké nároky na policisty a profesionalitu, agresivní chování od delikventů a vůbec tlak veřejnosti při zásazích. 14 % oslovených odpovědělo, že neví, 7 % uvedlo nízké nároky na výběr příslušníků PČR a 4 % respondentů uvedlo neznalost etického kodexu. Respondenti zařazení do skupiny jiné (10 %), měli odpovědi jedinečné a dle mého úsudku nezařaditelné–nízká morální podpora řadových policistů ze strany nadřízených, lhostejnost, různé pohledy na danou věc, příslušníci neberou práci jako poslání, malé kontroly a neprofesionální vedení PČR.

Graf 19: Důvody porušení etického kodexu PČR

Důvody porušení etického kodexu PČR

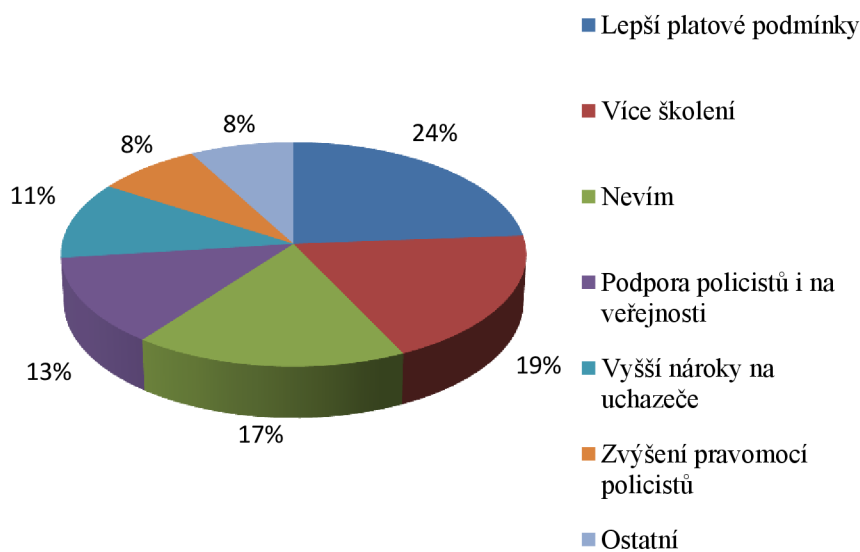

Zdroj: vlastní šetření

Dle respondentů lze předcházet neetickému chování ve 24 % lepšími platovými podmínkami. 19 % oslovených uvedlo více osvěty a školení, 17 % nezná na otázku odpověď, pro 13 % policistů je důležitá podpora od nadřízených, a to především před veřejností, 11 % oslovených uvedlo vyšší nároky na uchazeče, 8 % vyplnilo zvýšení pravomocí policistů a zbylých 8 % navrhuje vyšší kontroly, osobní služební kamery, zrušení kodexu nebo pouze lepší zvládání sebekontroly u každého policisty.

Graf 20: Jak předcházet neetickému chování

Jak by se dalo předcházet neetickému chování?

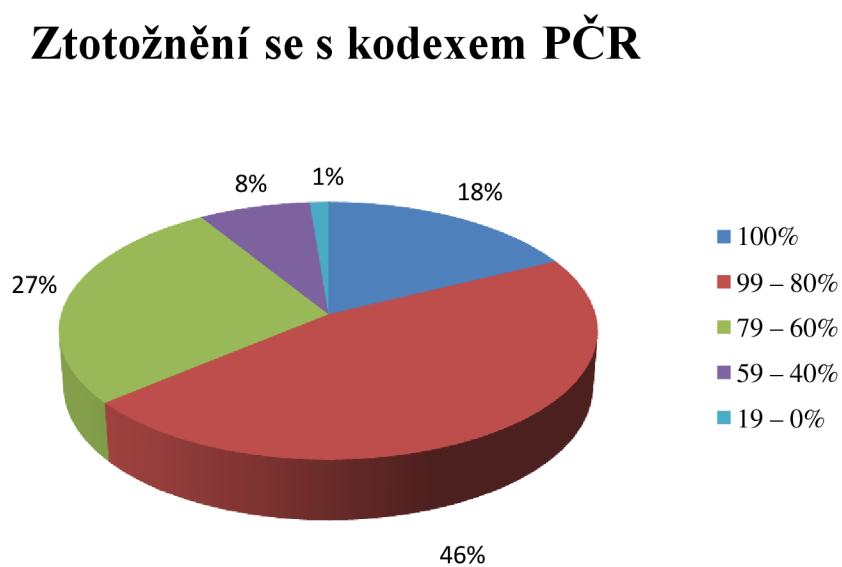

Zdroj: vlastní šetření

S etickým kodexem Policie ČR se ztotožňuje ve všech bodech pouze 18 % oslovených policistů. V rozmezí 80–99 % je to však 46 % respondentů, na 60–79 % se s kodexem ztotožňuje 27 % odpovídajících, na 40–59 % se ztotožňuje 8 % respondentů

a pouze 1 % odpovídajících policistů se ztotožňuje s kodexem na méně než 20 %. Rozmezí mezi 20–39 % nevybral žádný z odpovídajících policistů.

Graf 21: Ztotožnění se s kodexem PČR

Zdroj: vlastní šetření

5 DISKUZE

Základním kamenem této práce bylo stanovení výzkumných předpokladů, které se týkají etického chování policistů v České republice. Za prvé předpokládám, že policisté jsou obeznámeni s obsahem etického kodexu PČR. Za druhé se domnívám, že výkon služby policistů je ovlivněn jak jejich osobní, tak i právní odpovědností, která je dána etickým kodexem PČR. Tyto předpoklady jsou klíčové pro celkové pochopení etického chování policistů v praxi a mohou pomoci při navrhování lepších postupů pro dodržování etických principů v policii.

Vyhodnocením dotazníků jsem došel k závěru, že většina respondentů byla s obsahem etického kodexu seznámena a obecný obsah a význam etického kodexu PČR zná. Tři čtvrtiny respondentů ho dokonce vnímají jako významný dokument pro výkon služby, zároveň téměř stejný počet ho vnímá též jako nástroj pro kázeňské řízení. Jelikož jsou policisté povinni řídit se především trestním zákoníkem, trestním řádem, občanským zákoníkem, zákonem o Policii ČR a dalšími interními předpisy, je Etický kodex PČR spíše druhořadý dokument.

Ztotožnění policistů s etickým kodexem jako celkem uvedlo pouze 18 % respondentů, což můj předpoklad vyvrací. Z odpovědí bylo jasné, že v policejní praxi nelze v každé situaci dodržet všechny body etického kodexu PČR. Policisté trpí nedostatkem respektu ze strany veřejnosti, přijímají nízké platové ohodnocení, pociťují nedostatek motivace a často nemají podporu ze strany svých nadřízených.

Z odpovědí dále vyplynulo, že častou z příčin neetického chování policistů mohou být nízké nároky kladené na uchazeče. Je více než pravděpodobné, že to je důsledek dlouhotrvajícího podstavu příslušníků PČR. Každopádně je pak na zvážení, zda není lepší mít policistů méně zato kvalitních než mít příslušníky, kteří kazí jméno celé PČR a tím nemají respekt veřejnosti.

Dalším zajímavým zjištěním (dle grafu č. 18) bylo, že v situacích, kdy policisté mají co do činění s kriminálně závadovými osobami, kteří se dopouštějí opakovaného

protiprávního jednání, dochází k porušení korektního jednání ze strany policistů. Tyto situace jsou často stresové, vypjaté a v těchto situacích je snadné ztratit klidnou hlavu a překročit tak hranice morálních standardů.

Myslím si, že vytvořením systému podpory pro policisty by mohlo být velmi užitečné při zlepšování jejich dodržování etických principů. Školení a osvěta o důležitosti správného chování by mohla pomoci policistům lépe porozumět významu etického kodexu a jak ho aplikovat v praxi. Je také důležité, aby policisté měli dostatečnou motivaci k dodržování mravních principů, což by mohlo být zlepšeno zvýšením platových podmínek a poskytováním větší podpory ze strany svých nadřízených. Zároveň je důležité, že 30 % policistů přiznalo své vlastní profesní selhání, což ukazuje na důležitost neustálého vzdělávání v oblasti etiky a profesionálního chování.

Etické kodexy jsou významným prvkem v rámci institucionální etiky, která se zabývá etickými normami a hodnotami v rámci organizací. V rámci profesionálních organizací, jako je například policie, mají etické kodexy za cíl posílit etické standardy a chování při výkonu služby. Tyto kodexy jsou vytvářeny na základě určitých etických hodnot, které jsou pro danou organizaci nebo profesi klíčové. Problém však nastává, pokud jsou tyto kodexy vnímány pouze jako další pravidla, která musí být dodržována, aniž by byly skutečně internalizovány a přijaty jako součást profesní identity. Když se členové organizace nesnaží o pochopení a respektování etických hodnot, které jsou v kodexu definovány, kodex se stává pouze prázdňým slovním příkazem bez reálného dopadu na chování.

ZÁVĚR

Téma bakalářské práce zní Etický kodex u Policie České republiky. Cílem práce bylo zjištění míry ztotožnění policistů České republiky s Etickým kodexem PČR a zjištění důvodů porušení etického kodexu PČR. Zvolil jsem výzkumnou metodu dotazníkového šetření, kde jsem oslovil příslušníky Policie České republiky zařazených na různých útvarech v rámci celé České republiky.

První část práce se věnuje teorii dané problematiky a druhá část se zaměřuje na praktické aplikace a výsledky výzkumu. V teoretickém úvodu definuji základní pojmy etiky a morálky, dále pak na etický kodex obecně a popisuji jeho obsah, dělení a význam pro společnost i jednotlivce. V druhé části práce se pak věnuji konkrétnímu tématu, kterým je etický kodex policie ČR. Popisuji jeho vznik, význam a zaměřuji se na možné příčiny porušení etických pravidel v oblasti policejní práce. V závěru své teoretické části jsem se zabýval definicemi přestupku policisty včetně způsobu řešení přestupků.

Pro praktickou část jsem si stanovil výzkumné předpoklady, které vycházejí z teoretické části a souvisejí s cílem celé bakalářské práce. První předpoklad je ten, že členové Policie ČR znají obsah etického kodexu PČR. Druhým předpokladem je fakt, že se policisté při výkonu služby řídí osobní a právní odpovědností, jež koresponduje s etickým kodexem PČR.

Celkový výsledek ukazuje, že policisté se snaží řídit své jednání v souladu s etickými standardy a kodexem. Je pozitivní, že většina respondentů nevidí své jednání jako porušení kodexu, což naznačuje, že jsou si vědomi jeho existence a snaží se ho dodržovat.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Použitá literatura

ANZENBACHER, A., *Úvod do etiky*. Praha: Academia, 2001. ISBN80-200-0917-5.

DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J., *Policie a profesní etika se zaměřením na etický kodex Policie ČR*, Praha: SPŠMV Agis, 2004. ISBN80-239-5689-2.

FRYŠTÁK, M., *Kriminalistika. Kodex policejní etiky*. Praha: Magnet-Press, 2004. ISSN1210-9150.

GALAŠ, J., *Vliv Etického kodexu Policie České republiky na integritu sboru a nástin příčin narušení této integrity*, Diplomová práce, Praha: UJAK 2011.

HERZOGO VÁ, Z. *Policejní etika*. Praha: Zuzana Herzogová, 2003. ISBN 80-238-9984-8.

HERZOGO VÁ, Z. *Základy filozofie a profesní etiky*. Praha: Policejní akademie ČR, 1999. ISBN 8072510134.

HERZOGO VÁ, Z., *Základy filosofie a profesní etiky*. Praha: PAČR, 1997. ISBN 80-85981-42-4.

JANOTOVÁ, H. a kol., *Profesijná etika*. 1.vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86861-42-2.

MACEK, P. a L. UHLÍŘ. *Dějiny policie a četnictva II.: Československo (1918–1939)*. Praha: Police History, 1999. ISBN 80-902670-0-9.

NESVADBA, P. a A. ČENĚK. *Policejní etika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-195-3.

PETRÁČKOVÁ, V., KRAUS, J. a kol: *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1998. ISBN 8020006079.

ŠESTÁK, B., NEČASOVÁ, Z., *Katalog programu celoživotního vzdělávání v akademickém roce 2012/2013*, 1 vyd. Praha: PAČR 2012.

ŠNAJDROVÁ, H., *Policejní etika a Etické kodexy*, MV, Policista, 11/2000.

ŠTIČKA, M., *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. 1.vyd. Praha: Transparenci International Praha, 2008. ISBN 978-80-87123-04-1

THOMPSON, M., *Přehled etiky*. Praha: Portál s.r.o., 2004. ISBN80-7178-806-6.

Elektronické zdroje

Internetové stránky

ABZ.cz: slovník cizích slov. ABZ.cz, ©2005-2014 [cit.,2023-03-03]. Dostupné z:
<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>

Etický kodex Policie České republiky. Policie České republiky, ©2014 [cit.,2023-02-02]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/eticky-kodex-policie-ceske-republiky.aspx>

www.mvcr.cz

www.vira.cz

www.bezkorupce.cz

Cs.m. wikipedia.org: Hippokratova přísaha. [cit.,2023-02-02]. Dostupné z:
https://cs.wikipedia.org/wiki/Hippokratova_p%C5%99%C3%ADsaha

www.transparency.cz

Intranetové stránky

<http://ppportal.pcr.cz/newefqm/community/ocj.htm>

http://ppportal.pcr.cz/oks/Web_korupce/definice.html

Legislativní dokumenty

Rozkaz policejního prezidenta č.1/2005 Etický kodex Policie České republiky

Rozkaz policejního prezidenta č.1/2009 Etický kodex Policie České republiky

Rozkaz policejního prezidenta č. 154/2011, o profesní etice Policie České republiky

Zákon č. 11/1918, kterým došlo ke zřízení samostatného státu československého

Zákon č. 40/2009 Sb. – trestní zákoník

Zákon č. 250/2016 Sb. O odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Zákon č.273/2008 Sb. o Policii České republiky

Zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů

Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 181/2006, kterým se stanoví základní pravidla chování, služebního jednání a služební zdvořilosti v Policii české republiky

SEZNAM ZKRATEK

DP	Dopravní policie
EFQM	European Foundation of Quality Management Evropské nadace pro řízení kvality
FMZV	Federální ministerstvo zahraničních věcí
GIBS	Generální inspekce bezpečnostních sborů
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
OHS	Oddělení hlídkové služby
OOK	Odbor obecné kriminality
OOP	Obvodní oddělení policie
PČR	Policie České republiky
PHARE	Poland and Hungary Assistance for Restructuring their Economies – Pomoc při restrukturalizaci ekonomik
PEO	Pohotovostní eskortní oddělení
PP	Pořádková policie
SJ	Speciální jednotka
SKPV	Služby kriminální policie a vyšetřování
URNA	Útvar rychlého nasazení
ZJ	Zásahová jednotka
ZOP	Základní odborná příprava
MV	Ministerstvo vnitra

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Věková struktura policistů ČR	41
Tabulka 2: Doba služby u PČR.....	44

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Pohlaví respondentů	40
Graf 2: Věk respondentů.....	41
Graf 3: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů	42
Graf 4: Služební zařazení.....	43
Graf 5: Délka služebního poměru u PČR	44
Graf 6: Znalost etického kodexu	45
Graf 7: Znalost umístění etického kodexu.....	45
Graf 8: Seznámení s etickým kodexem	46
Graf 9: Vnímání etického kodexu jako významného dokumentu pro výkon služby	46
Graf 10: Vnímání porušení kodexu jako nástroje pro kázeňské řízení	47
Graf 11: Vnímání práce u PČR jako poslání	47
Graf 12: Náročnost řízení se morálními kritérii.....	48
Graf 13: Jednání kolegů dle etického kodexu.....	48
Graf 14: Reakce na neetické jednání kolegy	49
Graf 15: Nejčastější předpokládané porušení kodexu	50
Graf 16: Nízké nároky kladené na uchazeče jako důvod vzniku neetického chování	51
Graf 17: Profesionální selhání respondentů	51
Graf 18: Způsob porušení etického kodexu	52
Graf 19: Důvody porušení etického kodexu PČR.....	53
Graf 20: Jak předcházet neetickému chování	54
Graf 21: Ztotožnění se s kodexem PČR	55

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 - Etický kodex Policie ČR	67
Příloha 2 - Policejní přísaha	70
Příloha 3 - Dotazník	71

PŘÍLOHY

Příloha 1 - Etický kodex Policie ČR

ETICKÝ KODEX POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

Příslušníci policie, vědomi si svého poslání, spočívajícího ve službě veřejnosti, založeného na úctě a respektu k lidským právům, vyjadřují následující principy, jež chtějí sdílet a dodržovat.

1. Cílem policie je

- pomáhat a chránit bezpečnost a pořádek ve společnosti,
- prosazovat zákonost,
- pomáhat a chránit práva a svobody osob,
- preventivně působit proti trestné a jiné protiprávní činnosti a potírat ji,
- usilovat o trvalou podporu a důvěru veřejnosti,
- poskytovat pomoc a služby veřejnosti.

2. Základními hodnotami policie je

- profesionalita,
- nestrannost,
- odpovědnost,
- ohleduplnost,
- bezúhonnost.

3. Závazkem policie vůči společnosti je

- Prosazovat zákony přiměřenými prostředky s maximální snahou o spolupráci s veřejností, státními a nestátními institucemi,
- chovat nedůstojně a důvěryhodně, jednat se všemi lidmi slušně, korektně a s porozuměním a respektovat jejich důstojnost,

- uplatňovat rovný a korektní přístup ke každé osobě bez rozdílu, v souladu s respektováním kulturní a hodnotové odlišnosti příslušníků menšinových skupin všude tam, kde nedochází ke střetu se zákony,
- při výkonu služby jednat taktně, korektně a vhodně uplatňovat princip volného uvážení,
- používat donucovacích prostředků pouze v souladu se zákonem; nikdy nezacházet s žádnou osobou krutě, nehumánně či ponižujícím způsobem,
- nést odpovědnost za každou osobu, která byla omezena policií na osobní svobodě,
- zachovávat mlčenlivost o informacích zjištěných při služební činnosti,
- zásadně odmítat jakékoliv korupční jednání, netolerovat tuto proti zákonné činnosti u jiných příslušníků policie, odmítnout dary nebo jiné výhody, jejichž přijetím by mohlo dojít k ovlivnění výkonu služby,
- zásadně se vyhýbat jakémukoliv jednání, které by mohlo být střetem zájmů.

4. Závazkem příslušníka policie vůči ostatním příslušníkům policie je

- Usilovat o otevřenou a partnerskou spolupráci,
- dbát, aby vztahy byly založeny na základě profesní kolegiality, vzájemné úcty, respektování zásad slušného a korektního jednání; jakékoliv formy šikanování a obtěžování ze strany spolupracovníků či nadřízených jsou vyloučeny,
- netolerovat ani nekryt podezření z trestné činnosti jiných příslušníků policie a trestnou činnost neprodleně oznámit; stejně tak netolerovat ani jiné jejich protiprávní jednání či jednání, které je v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky.

5. Osobním a profesionálním přístupem příslušníků policie je

- nést osobní odpovědnost za svojí morální úroveň svého profesionálního výkonu,
- chovat se bezúhonně ve službě i mimo ni tak, aby důstojně reprezentoval policii svým jednáním, vystupováním i zevnějškem.

*Každý příslušník policie, který jedná v souladu se zákonem a Etickým kodexem
Policie České republiky, si plně zaslouží úctu, respekt a podporu společnosti, jejíž
bezpečnost chrání i s nasazením vlastního života*

Příloha 2 - Policejní přísaha

„Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiju svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život.“

Dotazník

Dobrý den, jmenuji se Pavel Holub a jsem studentem Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, kde studuji bakalářský obor Výchova ke zdraví. Tento dotazník je výzkum k mé praktické části, ve které zkoumám etický kodex u Policie ČR. Dotazník je zcela anonymní. Předem děkuji za vyplnění či zaškrtnutí vašich odpovědí.

Pohlaví muž žena

Věk do 25 let 26–30 let 31–40 let 41–50 let 51–60 let 61 a více

Vzdělání střední s maturitou vysokoškolské – bakalářský program
vysokoškolské-magisterský program vysokoškolské doktorský program

Služební zařazení

Délka pracovního poměru u PČR

0–5 let 6–10 let 11–15 let 16–20 let více než 20 let

Znáte obsah etického kodexu?

ano spíše ano spíše ne ne

Víte kde hledat etický kodex PČR?

ano spíše ano spíše ne ne

Do jaké míry jste seznámeni s etickým kodexem?

důkladně částečně nedostatečně vůbec

Vnímáte etický kodex jako významný dokument pro výkon služby?

ano spíše ano spíše ne ne

Vnímáte porušení kodexu jako nástroj (způsob) pro kázeňské řízení?

ano spíše ano spíše ne ne

Je pro vás práce u PČR jako poslání?

ano spíše ano spíše ne ne

Je pro vás náročné řídit se morálními kritérii, jež jsou obsahem etického kodexu PČR?

ano spíše ano spíše ne ne

Myslíte si, že všichni kolegové jednají podle etického kodexu PČR?

ano spíše ano spíše ne ne

Jak zareagujete, pokud by někdo z kolegů nejednal v souladu s kodexem?

ohlásím podezřelé jednání nadřízenému upozorním daného kolegu

neřeším jiné.....

Jaký je podle vás nejčastější porušení kodexu?

.....

Myslíte si, že důvodem vzniku neetického chování mohou být nízké nároky kladené na uchazeče o služební poměr?

ano spíše ano spíše ne ne

Zažili jste vlastní profesní selhání? ano ne

Jakým způsobem jste porušili etický kodex?

.....

Proč si myslíte, že dochází k porušování etického kodexu PČR?

.....

Jak by se podle vás dalo předcházet neetickému chování?

.....

Do jaké míry jste ztotožněn/a s etickým kodexem PČR?

100% 99 – 80% 79 – 60% 59 – 40% 39 – 20% 19 – 0%